
จริยธรรมนักการเมือง :
รากสาเหตุของปัญหาชุมชน

ดุษฎี วรรณดุษฎี
อาจารย์ คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเจ้าพระยา
dusadeev@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความนี้มีข้อถกเถียงต่อประเด็นจริยธรรมนักการเมือง โดยการใช้นวัตกรรมจริยศาสตร์ ทั้งตามความเข้าใจแบบไทยและตะวันตก ซึ่งเปรียบเสมือนสองด้านของเหรียญเดียว ต่อการพินิจจริยธรรมนักการเมืองท้องถิ่นไทย ด้วยวิธีการทำสนทนากลุ่มในพื้นที่กลุ่มจังหวัดภาคเหนือตอนล่าง ภายใต้หัวข้อ “นักการเมืองชาวจริยธรรม” ของโครงการระดับชาติ เวที “พูดจาหาทางออกประเทศไทย 2556” ทำให้ทราบได้ว่า ผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่มมีข้อคิดเห็นต่อปัญหาของชุมชนว่ามีรากสาเหตุมาจากนักการเมือง โดยเฉพาะการขาดคุณธรรมจริยธรรมของนักการเมืองเป็นหลัก ในทางตรงกันข้าม นักการเมืองที่ดี คือผู้ที่ตอบสนองความต้องการและให้ผลประโยชน์แก่ชุมชนโดยแท้ อย่างไรก็ตาม ในบทสรุปส่งท้าย รากสาเหตุของปัญหาชุมชนไม่ได้อยู่ที่นักการเมืองเท่านั้น หากได้อยู่ที่คนในชุมชนอีกด้วย

คำสำคัญ: จริยธรรม; นักการเมือง; รากสาเหตุของปัญหาชุมชน

Ethics of Politicians: Root Causes of Community Problems

Dusadee Vorathumdusdee

Full-time Political Science Lecturer, Chaopraya University

dusadeev@gmail.com

Abstract

This paper attempts to contemplate an ethics of politicians by using Thai and Western ethical concepts. Focus group took place from 'A lack of an ethics of politician' session in the 'Looking for a way out from Thailand political conflicts 2013', National Hearing Project at Lower-North region, Thailand. An analysis result shows that theoretically, people seem to know so well about ethics but practically, the way they define ethics depends on the benefits they get from politicians [sic]. The paper argues that community problems not only root on ethics of politicians but people in community as well.

Keywords: Ethics; Politician; Root Causes of Community Problems

บทนำ

ตามที่คณะกรรมการประสานและติดตามผลการดำเนินงานตามข้อเสนอแนะของคณะกรรมการอิสระตรวจสอบและค้นหาความจริงเพื่อการปรองดองแห่งชาติ (ปคอป.) ซึ่งเป็นคณะกรรมการที่รัฐบาลได้แต่งตั้งขึ้น ได้ดำเนินการเปิดเวทีรับฟังความคิดเห็นของประชาชนทั่วประเทศ เรียกชื่อว่า “พูดจาหาทางออกประเทศไทย” มีจำนวน 108 เวที มีผู้เข้าร่วมกิจกรรมทุกจังหวัดทั่วประเทศ ประมาณ 100,000 คน มีช่วงเวลาดำเนินการระหว่างเดือนมิถุนายนถึงเดือนกรกฎาคม 2556 สืบเนื่องมาจาก ปคอป. เห็นว่า เหตุการณ์ความขัดแย้งทางการเมืองที่ดำเนินสืบเนื่องมายาวนานหลายปีในประเทศไทย ทำให้ทุกฝ่ายมีความวิตกกังวลและพยายามที่จะแสวงหาคำตอบหรือทางออกสำหรับเรื่องนี้ คณะกรรมการอิสระตรวจสอบและค้นหาความจริงเพื่อการปรองดองแห่งชาติก็ตี คณะกรรมาธิการวิสามัญพิจารณาศึกษาแนวทางการสร้างความปรองดองแห่งชาติ สภาผู้แทนราษฎรก็ตี รวมถึงสถาบันพระปกเกล้าซึ่งเป็นสถาบันทางวิชาการที่มุ่งเน้นเผยแพร่และพัฒนาประชาธิปไตยที่ดี ต่างได้แสดงความคิดเห็นที่หลากหลายศึกษาไตร่ตรองด้วยจุดมุ่งหมายเดียวกัน คือ ความประสงค์ที่จะให้ประเทศไทยของเราสามารถกลับคืนสู่ภาวะแห่งสันติสุขและก้าวเดินต่อไปในอนาคตด้วยความร่วมมือร่วมใจของทุก ๆ ฝ่าย (คู่มือพูดจาหาทางออกประเทศไทย, 2556)

ในขณะเดียวกัน จากสรุปการระดมความคิดเห็นของวิทยากรกระบวนการ รุ่นที่ 1 และรุ่นที่ 2 จำนวน 420 คน เพื่อที่จะรับรู้กรอบของปัญหาในภาพรวมของประเทศ โดยเฉพาะการแก้ปัญหาความขัดแย้งเพื่อเป็นแนวทางในการรับฟังความคิดเห็นของประชาชน 108 เวทีทั่วประเทศ ในหัวข้อพูดจาหาทางออกประเทศไทย พบว่า มี 15 ปัญหาของประเทศไทย ที่สร้างความยุ่งยากจนต้องมีการ “พูดจาหาทางออก” ดังนี้ 1) การเมือง โดยเฉพาะความขัดแย้งของนักการเมือง การแบ่งพรรคแบ่งพวก 23.59% 2) ความขัดแย้งของคนในสังคม 15.74% 3) นักการเมืองขาดคุณธรรมจริยธรรม 13.66% 4) เศรษฐกิจปากท้อง ความเป็นอยู่ของประชาชน 13.10% 5) ขาดความยุติธรรม ความไม่เสมอภาคในสังคม 7.32% 6) ความเหลื่อมล้ำในสังคม 5.70% 7) ทุจริตคอร์รัปชั่น เห็นแก่ผลประโยชน์ส่วนตน 4.26% 8) ความไม่เข้าใจในเรื่องของประชาธิปไตย 3.37% 9) การนำเสนอของสื่อไม่เป็นกลาง 3.19% 10) ความไม่เท่าเทียมทางการศึกษา 2.98% 11) การแก้ไขรัฐธรรมนูญ 1.92% 12) ยาเสพติด 1.45% 13) การใช้กฎหมายในทางที่ผิด 1.34% 14) ประชาชนขาดการมีส่วนร่วม 1.34% 15) การกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น 1.04% (มติชนออนไลน์ วันที่ 28 พฤษภาคม พ.ศ. 2556)

อย่างไรก็ดี ปัญหาสำคัญลำดับ 1-3 ตั้งแต่ 1) การเมือง โดยเฉพาะความขัดแย้งของนักการเมือง การแบ่งพรรคแบ่งพวก 2) ความขัดแย้งของคนในสังคม และ 3) นักการเมืองขาดคุณธรรมจริยธรรม ทั้งสามปัญหานี้ ในเชิงปริมาณมีค่าร้อยละที่รวมกันแล้ว มีน้ำหนักเกินไปกว่าครึ่งของปัญหาทั้งหมดที่มี 15 ปัญหา ซึ่งถ้าพิจารณาให้ดี ดูเหมือนปัญหาทั้งสามข้างต้นจะมีต้นตอของปัญหาก็คือ “นักการเมือง” เมื่อความขัดแย้งทางการเมือง ถูกกล่าวโดยรวมไปว่าเป็นความขัดแย้งของนักการเมือง ในขณะที่ ความขัดแย้งของคนในสังคม ก็เกิดมาจากการที่นักการเมืองแบ่งพรรคแบ่งพวกและความพยายามแย่งชิงมวลชน เพื่อนำมาเป็นฐานทางสังคมการเมืองของนักการเมืองเอง จากบริบทดังกล่าว ทำให้เข้าใจได้ว่า ปัญหาลำดับ

ที่ 1 และ 2 เป็นผลพวงที่สืบเนื่องมาจากบริบททางสังคมการเมืองที่ให้ความสำคัญไปยังตัวบุคคล ซึ่งก็คือตัว “นักการเมือง” กล่าวอีกนัยหนึ่งคือ ปัญหาความขัดแย้งทางสังคมการเมืองอันเป็นรากเหง้าในบริบทการเมืองตั้งแต่ระดับชุมชนขึ้นไปของประเทศไทยก็คือ นักการเมืองขาดคุณธรรมจริยธรรมเป็นหลัก ดังนั้นสำหรับบทความนี้จึงได้ศึกษาจากการรวบรวมและเรียบเรียงข้อมูลเชิงคุณภาพชั้นปฐมภูมิจากสนามชุมชน โดยมีข้อถกเถียงว่า “จริยธรรมของนักการเมืองก็คือรากเหง้าของปัญหาและการพัฒนาชุมชน” นั่นเอง

กรอบแนวคิดและขอบเขตเนื้อหา

บทความนี้สร้างข้อถกเถียง (Argument) ที่มีต่อประเด็นจริยธรรมนักการเมือง ด้วยกรอบแนวคิดจริยธรรมที่เป็นสองด้านของเหรียญเดียว ได้แก่ จริยธรรมคุณธรรมเชิงศาสนาแบบไทยและจริยธรรมแบบตะวันตก ซึ่งนำมาพิจารณาผ่านขอบเขตด้านเนื้อหาภายใต้หัวข้อ “นักการเมืองขาดคุณธรรมจริยธรรม” จากเวที ระดับชาติ “พูดจาหาทางออกประเทศไทย” ระหว่างวันที่ 17-27 มิถุนายน 56 โดยที่ผู้เขียนในฐานะวิทยากรกระบวนการ (Facilitator) ใช้วิธีการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ (qualitative) ด้วยการทำสนทนากลุ่ม (Focus Group) กลุ่มละไม่เกิน 25 คน ระยะเวลาทำสนทนากลุ่มครั้งละ 3 ชั่วโมง โดยที่ผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่ม มีที่มาจากความหลากหลายทั้งสถานภาพและอาชีพ อาทิ พระภิกษุ นักการเมืองท้องถิ่น ข้าราชการ ครู เกษตรกร เยาวชน ฯลฯ สำหรับขอบเขตพื้นที่ระดับจังหวัดภาคเหนือตอนล่าง 4 จังหวัด จำนวน 5 ครั้ง ได้แก่ จังหวัดนครสวรรค์ 2 ครั้ง พิจิตร อุทัยธานี และกำแพงเพชร จังหวัดละ 1 ครั้ง (ดุष्ฎีวรรณธรรมดุष्ฎี, 2556ก) ทั้งนี้ บทความเริ่มต้นจากการสังเขปแนวคิดจริยธรรมแบบไทย แบบตะวันตก จริยธรรมนักการเมืองไปสู่ข้อเท็จจริงที่ปรากฏจากภาคสนาม แล้วสะท้อนย้อนกลับมาสู่การอภิปรายข้อถกเถียงประเด็นหลัก

จริยธรรมใน (ความเข้าใจ) แบบไทย

หนังสือ *คู่มือจริยศาสตร์ตามหลักวิชาการสากล* อธิบายว่า คำว่า “จริยศาสตร์” มาจากคำภาษาสันสกฤต จะริยะ = อันพึงประพฤติ + ศาสตร์ = วิชา จึงเป็นวิชาจริยศาสตร์ ที่กล่าวถึงแนวทางอันพึงประพฤติ แปลศัพท์มาจากภาษาอังกฤษว่า Ethics ซึ่งมาจากคำภาษากรีกว่า Periethikes มาจากรากศัพท์ Ethos แปลว่าขนบธรรมเนียม ภาษาลาตินเลียนศัพท์กรีกว่า Ethica = จริยศาสตร์ ดังนั้น จริยศาสตร์จึงหมายถึงวิชาว่าด้วยจริยธรรม ส่วนจริยธรรม (Ethic) หมายถึง ประมวลข้อธรรมที่ทำให้คน ๆ หนึ่งหรือคนประเภทหนึ่งเป็นคนดี ขณะเดียวกัน พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 นิยามคำ “จริยธรรม” ว่า “ธรรมที่เป็นข้อประพฤติปฏิบัติ ศีลธรรม กฎศีลธรรม” ซึ่งก็คงมิได้ตั้งใจให้หมายถึงข้อธรรมแต่ละข้อ หากแต่จะเป็นความหมายของคำ “คุณธรรม” (Virtue) จริยธรรมกล่าวให้เต็มจึงได้แก่ ประมวลคุณธรรมอันพึงประพฤติปฏิบัติ ที่พจนานุกรมดังกล่าวนิยามคุณธรรมว่า “สภาพ (สภาวะ ภาวะ) คุณงามความดี” จึงนับว่าถูกต้อง ถ้าให้รัดกุมควรเสริมอีกนิดว่า “ภาวะคุณงามความดีแต่ละอย่าง” ทั้งสองคำคือคุณธรรม จริยธรรมก็จะได้ความหมายตามหลักวิชาการสากล (กิริติ บุญเจือ, 2551, น. 3)

ส่วนระบบจริยธรรมนั้น พระเมธีธรรมาภรณ์ (2541, น. 91-93) เห็นว่าประกอบด้วย ก) *ความเชื่อเรื่องเกี่ยวกับธรรมชาติของมนุษย์* ความเชื่อเกี่ยวกับของมนุษย์มีส่วนโครงสร้างของจริยธรรม เช่น ถ้ามีความเชื่อว่า มนุษย์เต็มไปด้วยความเห็นแก่ตัว ระบบจริยธรรมจะเป็นไปในลักษณะห้ามมนุษย์เอาเปรียบกัน ถ้ามีความเชื่อว่า มนุษย์มีธาตุแห่งความเป็นพุทธะซ่อนอยู่ ระบบจริยธรรมจะส่งเสริมให้พัฒนาศักยภาพนั้นเพื่อความเป็นพุทธะเบ่งบานเต็มที่ ข) *ความเชื่อเกี่ยวกับอุดมคติหรือความดีสูงสุด* ให้ความหมายหรือความสมเหตุสมผลแก่ระบบจริยธรรม เช่น ชาวพุทธฝ่ายมหายานบำเพ็ญตนเป็นพระโพธิสัตว์ เพราะเชื่อว่าวิถีชีวิตเช่นนั้นช่วยให้ตนตรัสรู้เป็นพระพุทธเจ้า ในกรณีนี้ความเป็นพระพุทธเจ้าจึงเป็นอุดมคติของเขา ค) *ระเบียบปฏิบัติหรือแนวทางแห่งการดำเนินชีวิต* ที่ชี้แนะว่าจะไรควรทำอะไรไม่ควรทำ ทั้งนี้เพื่อพาชีวิตไปสู่จุดหมายสูงสุดหรืออุดมคติ คนส่วนมากมักคิดกันว่า แนวทางแห่งการประพฤติปฏิบัตินี้เท่านั้นเป็นจริยธรรม ที่แท้จริงจริยธรรมยังประกอบด้วยสิ่งที่กล่าวในข้อ ก ข้อ ข และข้อ ง) *เหตุจูงใจให้คนปฏิบัติดีและเลิกเลวปฏิบัติผิด* เหตุจูงใจที่ทำให้คนดำเนินตามหลักจริยธรรมหรือกฎศีลธรรมมีสามประการ คือ ประการที่หนึ่ง) ผลประโยชน์ส่วนตนเป็นเหตุจูงใจให้คนทำดีมีจริยธรรม เพราะถ้าไร้จริยธรรม สังคมอาจดำเนินหรือคว่ำบาตร กฎหมายอาจลงโทษ เพื่อรักษาผลประโยชน์ของตน คนเราจึงมีจริยธรรม ทั้งนี้ เพราะเล็งเห็นผลตอบแทนในชาตินี้หรือหวังสวรรค์ในชาติหน้า ประการที่สอง) ความเคารพกฎกติกาจนเป็นนิสัย ทำให้คนอยู่ในระเบียบวินัยและดำเนินตามหลักจริยธรรม คนเราถูกฝึกตั้งแต่เล็กให้เชื่อฟังกฎกติกาเรารักษาสัญญาเพราะเราเห็นว่า สัญญาต้องเป็นสัญญา และ ประการที่สาม) ความมีเมตตาใจต่อผู้อื่น อันรวมถึงความรักเคารพผู้อื่น ทำให้คนเรารักษาคำมั่นสัญญาหรือละเว้นการเบียดเบียนผู้อื่น ข้อนี้กล่าวได้ว่า คนดีเพราะมีคุณธรรมประจำใจ

ขณะเดียวกันที่ คุณธรรม (Virtue) หมายถึง ความเคยชินในการประพฤติดีอย่างใดอย่างหนึ่ง ตรงกันข้ามกับกิเลส (Vice) ซึ่งได้แก่ ความเคยชินในการประพฤติผิดอย่างใดอย่างหนึ่ง ทั้งคุณธรรมและกิเลสไม่มีขอบเขตแน่นอนสำหรับแบ่งประเภทย่อยลงไป จึงไม่น่าแปลกใจที่มีวิธีแบ่งได้หลายวิธี แม้จะแบ่งให้ดีสักปานใด ก็อดที่จะเหลื่อมล้ำกันไม่ได้อยู่นั่นเอง จึงไม่ต้องแปลกใจที่เห็นว่า ความประพฤติแต่ละครั้งสืบเนื่องมาจากคุณธรรมหลายอย่าง และเมื่อฝึกคุณธรรมใดคุณธรรมหนึ่ง คุณธรรมอื่น ๆ มักจะพลอยเจริญตามไปด้วย และในทำนองเดียวกัน การปล่อยตัวให้กิเลสอย่างใดอย่างหนึ่งเกาะกุม จะพลอยมีกิเลสไว้จำนวนมาก (กิริติ บุญเจือ, 2551, น. 105)

พระธรรมปิฎก ป.อ. ปยุตโต (2546, น. 95-96) กล่าวไว้ใน *การพัฒนาที่ยั่งยืน* ว่า ถ้าพัฒนาคนถูกต้อง คนก็มีจริยธรรมได้ จริยธรรมนี้ต้องมีทั้งระดับบุคคลและระดับชาติระดับสังคม การพัฒนาให้มีจริยธรรม จะสำเร็จด้วยการศึกษา อย่างน้อยจะต้องรู้เท่าทันปัญหา รู้ว่าอะไรเกิดขึ้นในโลก รู้ว่าอะไรเป็นปัญหา อะไรเป็นภัยอันตรายต่อมนุษย์อย่างไรก็ตาม ในการที่จะเอาจริยธรรมมาใช้แก้ปัญหา ก็มีปัญหาซ่อนอยู่อีกหลายอย่างในเรื่องจริยธรรมนั่นเอง ซึ่งทำให้การแก้ปัญหายากลงไปอีก พระพุทธศาสนาก็มองว่ากิเลสเป็นธรรมชาติของมนุษย์ แต่เป็นธรรมชาติที่แก้ไขได้ เพราะธรรมชาติของคนเป็นสัตว์ที่ฝึกฝนพัฒนาได้ แก้ไขปรับปรุงได้ เมื่อพัฒนาคนขึ้นไป ก็เปลี่ยนจากกิเลสไปเป็นคุณธรรมและปัญญาได้ จริยธรรมจึงไม่จำเป็นต้องเป็นเรื่องที่ต้องจำจืดฝืนใจ แต่จริยธรรมที่แท้จริงต้องเป็นจริยธรรมแห่งความพอใจและความสุข

ถ้าฝึกฝนพัฒนาถูกต้อง มนุษย์จะเอาชนะธรรมชาติภายในตัวเองได้ดีและเป็นจริงยิ่งกว่าการเอาชนะธรรมชาติภายนอก

ยิ่งไปกว่านั้น หลักจริยธรรมแบบบูรณาการ (เดือน คำดี, 2545, น. 250-253) ได้อธิบายถึงจริยธรรมเครื่องพัฒนาบุคคลไปสู่ความสมบูรณ์สูงสุดที่ดี การพัฒนาธรรมชาติเพื่อสมดุลที่ดี การพัฒนาสังคมไปสู่สังฆะหรือสังคมแห่งอารยชนที่ดี มีองค์ประกอบที่สำคัญสองส่วน คือ ส่วนที่เรียกว่าจริยธรรมหรือศีล และส่วนที่เรียกว่าหลักคุณธรรม ศีลเป็นจริยธรรมพื้นฐาน คุณธรรมเป็นเครื่องสนับสนุนเกื้อกูลให้เกิดการพัฒนาที่ก้าวหน้าไปสู่จุดหมายสูงสุดในแต่ละส่วนขององค์รวมแห่งพฤติกรรมภายนอกและจิตใจภายในอย่างประสานสัมพันธ์กันเป็นจริยธรรมเชิงบูรณาการ ดังนี้ ก) *จริยธรรมบุคคล* คือการพัฒนาความสัมพันธ์ระหว่างตนเองกับชีวิตหรืออุดมคติของตนเอง ย่อมอาศัยศีลห้าสำหรับผู้ครองเรือน และศีลอื่น ๆ สำหรับบรรพชิต ศีลเป็นการกำหนดพฤติกรรม หรือการกระทำภายนอกให้ตั้งงาม และคุณธรรมเครื่องพัฒนาภายในคือจิตใจควบคู่ไปด้วย ข) *จริยธรรมนิเวศน์* คือการพัฒนาความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสิ่งแวดล้อมให้เป็นความสัมพันธ์ที่ไม่ทำให้ธรรมชาติเสียสมดุล เพราะรู้เข้าใจกฎเกณฑ์ หรือความจริงในธรรมชาติ ที่ทำให้ผู้เข้าถึงสังฆะธรรมในธรรมชาตินั้น บรรลุความสมบูรณ์สูงสุดและธรรมชาติแวดล้อมดำรงอยู่และดำเนินต่อไป ตามสภาพแห่งความเป็นอยู่อย่างอิงอาศัยกัน ซึ่งประกอบด้วยองค์แห่งการพัฒนามี ศีลเป็นพื้นฐาน และ ค) *จริยธรรมสังคม* คือการพัฒนาความสัมพันธ์ทางสังคม เริ่มจากการพัฒนาตนเองด้วยศีลเป็นพื้นฐาน และมีคุณธรรมต่าง ๆ ทางสังคมเข้ามาประกอบเพื่อส่งเสริมชีวิตที่ตั้งงามร่วมกันและก้าวหน้าไปสู่ความสมบูรณ์สูงสุดทางสังคมนั่นเอง

จริยธรรมแบบตะวันตก

จุดกำเนิดของจริยศาสตร์ตะวันตกปรากฏขึ้นในงานของอริสโตเติลที่ชื่อ *Nicomachean Ethics* นักวิชาการมีความเห็นไม่ตรงกันว่าชื่อของ *Nicomachean Ethics* มีที่มาจากไหน เพราะทั้งชื่อบิดาและบุตรของอริสโตเติลล้วนมีชื่อ *Nicomachus* จึงเป็นไปได้ว่าหนังสือได้อุทิศให้คนใดคนหนึ่ง (หรือทั้งสองคน) นักวิชาการบางท่านตั้งข้อสังเกตว่า บุตรของอริสโตเติลเป็นผู้จัดทำหนังสือภายหลังการสิ้นชีพของอริสโตเติล นั้นจึงอาจหมายถึง “Nicomachean” เป็นฉบับที่บุตรทำการจัดทำผลงานว่าด้วยจริยศาสตร์ของอริสโตเติล ซึ่งมีอิทธิพลมาถึงปัจจุบันนี้ โดยมีใจความหลักว่า ชีวิตที่ดีและมีความสุขสำหรับปัจเจกบุคคลต้องอยู่ภายใต้รัฐ องค์การทางสังคมและการเมือง ที่สอนในคนในรัฐรู้จักคุณค่าและมีคุณลักษณะที่ดี เพื่อที่จะเป็นพลเมืองที่ดีของชุมชนนคร “การดำรงชีวิตที่ดีและการทำดีสืบเนื่องมาจากสิ่งเดียวกันกับการมีความสุข” อีกทั้ง “คุณธรรมเป็นสิ่งสูงส่งกว่าเกียรติยศ ... เป็นเป้าหมายของชีวิตในสังคม” (Aristotle, 1998, p. 3, 5) อริสโตเติล ให้ความสำคัญถึงคุณธรรมของปัจเจกบุคคลที่อยู่ในสังคม ในขณะที่เดียวกันที่ สถาบันทางการเมืองและสังคมต้องให้การศึกษาคือพลเมือง จนกลายเป็นที่มาของความรุ่งโรจน์ของรัฐ ซึ่งเป็นสถาบันทางสังคมการเมืองที่ขึ้นอยู่กับคุณธรรมของพลเมือง

ดิเล็มมาของข้อถกเถียงทางปรัชญาการเมืองในเรื่องคุณธรรมของพลเมืองแบบอริสโตเติล ได้นำมาสู่การแบ่งยุคทางความคิดทางการเมืองแบบโบราณ (Ancient) กับสมัยใหม่ (Modern) อริสโตเติล

กล่าวไว้ว่า ความยุติธรรมหมายถึงการให้ในสิ่งที่ประชาชนสมควรได้ สิ่งทีสมควรได้กำหนดโดยคุณธรรม ในขณะที่เดียวกัน อิมมานูเอล ค้านท์ (Immanuel Kant) และจอห์น ราวล์ส (John Rawls) อ้างว่า หลักการของความยุติธรรม ซึ่งหมายถึงสิทธิของเราไม่ควรถูกจะวางอยู่บนแนวคิดเฉพาะเจาะจงเกี่ยวกับคุณธรรมหรือทางทีดีสูชีวิต ทั้ง ๆ ทีสังคมทียุติธรรมให้การเคารพต่อเสรีภาพของแต่ละคนในการทีเขาและเธอเลือกมโนทัศน์ของชีวิตทีดี กล่าวได้ว่า “แนวคิดโบราณมองความยุติธรรมเริ่มต้นทีคุณธรรม ขณะที่ความยุติธรรมตามแนวคิดสมัยใหม่เริ่มต้นด้วยเสรีภาพ” (Sandel, 2009, p. 9)

อย่างไรก็ที ข้อถกเถียงเกี่ยวกับความยุติธรรมทีได้เข้ามาอยู่ท่ามกลางผู้คนสามัญในการเมืองร่วมสมัยทีว่า “เราต้องการความรุ่งโรจน์และเสรีภาพ หากแต่ความต้องการล้วนมีสิ่งทีขัดแย้งอยู่ในตัวของมันเอง” การโยนข้อถกเถียงดังกล่าวไปยังสังคมทีมีการศึกษาทีดีในระดับหนึ่ง น่าจะเป็นทางออกของประเทศทีมีความขัดแย้งและเรียกร้องถึงความยุติธรรมทีมีหลักการ ทั้งนี้ ไมเคิล แซนเดล (Michael Sandel) แนะนำไว้ว่า “การคิดเกี่ยวกับความยุติธรรมดูเหมือนจะเสี่ยงไม่ได้ทีเราต้องมีส่วนร่วมในการคิดเกี่ยวกับวิธีการทีดีของการดำรงชีวิต” (Sandel, 2009)

ความข้างต้นซึ่งสอดคล้องกับการพิจารณาจริยศาสตร์ตามคตอริสโตเติล (Aristotelian) อาทิตชีวิตทีดี (The Good Life) ในสมัยของนักปรัชญากรีก ครึ่งหนึ่งโสเครตีสเคยถามไว้ว่า “เราควรจะมีชีวิตเยี่ยงไรดี?” จากนั้นอริสโตเติลได้ตั้งคำถามทางจริยศาสตร์เชิงวิพากษ์ว่า “วิถีทางทีประเสริฐในการมีชีวิตคืออะไร?” ไม่แค่เพียง “อะไรเป็นสิ่งที่ถูกต้องทีควรทำ?” สำหรับอริสโตเติลแล้ว ความดีสูงสุดก็คื *Eudaimonia* หรือความสุข ซึ่งมีความหมายใกล้เคียงกับการเจริญเฟื่องฟู โดยเชื่อว่าสารัตถะของมนุษย์คือความสามารถสู่เหตุผล เพื่อเติมเต็มศักยภาพของมนุษย์ได้อย่างเป็นพิเศษ สามารถสังเขปแนวคิดชีวิตทีดีด้วยคำถามแบบอริสโตเติลว่า “วิถีทางทีประเสริฐในการมีชีวิตคืออะไร?” ในทางตรงกันข้าม อรรถประโยชน์นิยม (Utilitarianism) โดย เจเรมี เบนแธม (Jeremy Bentham) กล่าวอ้างสนับสนุนหลักการทีว่า “ความสุขอันยิ่งใหญ่ทีสุดของคนจำนวนหมู่่มากทีสุด” ในขณะที่ จริยศาสตร์แบบค้านท์สนับสนุนหลักเสรีภาพทางความคิดและการแสดงออกได้กล่าวขัดแย้งว่า “ไม่มีสิ่งใดทีทำให้เราเข้าใจได้อย่างสว่างแจ่มชัดนอกจากเสรีภาพ ... ซึ่งเป็นเสรีภาพทีจะให้เหตุผลอย่างสาธารณะ” (ดุขฎฐฏ วรธรรมดุขฎฐฏ, 2556ข) จะเห็นได้ว่าข้อถกเถียงของชีวิตทีดีต่างมีขอบในการมองทีแตกต่างกัน ตามแต่แนวคิดทีเราเห็นพ้องชอบใจ แล้วนำมาเป็นคติตชีวิตทีดีของเรา

โดยพื้นฐานแล้ว อรรถประโยชน์นิยมตามแนวคิดของเบนแธมทีว่า “หลักการสูงสุดของศีลธรรมคือเพื่อความสุขสุดขีด ทีดุลความสำราญอยู่เหนือความเจ็บปวดทั้งหมด” ตามความเห็นนี้ “สิ่งทีถูกต้องควรทำก็คือะไรก็ตามทีจะเป็นประโยชน์สูงสุด” ประโยชน์ก็คือะไรก็ตามทีสร้างความสำราญและความสุขป้องกันความเจ็บปวดและทุกข์ระทม ไม่เฉพาะแต่ปัจเจกชน แต่รวมไปถึงกฎหมายและนโยบาย รัฐบาลควรทำในสิ่งที่ก่อให้เกิดความสุขสุดขีดของชุมชนทั้งหมด เมื่อชุมชนเป็นร่างสมมติทีรวมคนจำนวนมากเข้ามารวมกัน ต่อมา จอห์น สจวต มิลล์ (John Stuart Mill) ได้กล่าวถึง สิทธิปัจเจกชนทีไม่ยึดหยุ่นนั้นต้องการสิ่งทีแข็งแกร่งกว่าประโยชน์กับการอ้างเหตุผลทีชอบ ซึ่งก็คืหลักเสรีภาพทีต้องการพื้นฐานทาง

ศีลธรรมที่หนักแน่นเสียยิ่งกว่าประโยชน์ เพราะประโยชน์ของคนหมู่มากอาจเบียดเบียนคนหมู่น้อยให้เกิดความทุกข์และข้อคับข้องใจได้

กลับมาที่ จริยศาสตร์คุณธรรม (Virtue Ethics) ทั้งเพลโตและอริสโตเติลเห็นว่างจริยศาสตร์คือธรรมชาติของคุณธรรมหรือศีลธรรมที่ดีเลิศและปลูกฝังคุณลักษณะที่ดี เพลโตยืนยันถึงคุณธรรมว่าเป็นความรู้ที่แสดงออกมา สืบเนื่องมาสู่จริยศาสตร์ของอริสโตเติลที่ให้ความสำคัญประการแรกกับการปลูกฝังคุณลักษณะที่ดี ย่อมแสดงให้เห็นถึงบุคคลที่มีปัญญาอันเกิดจากการฝึกฝนและได้รับการปฏิบัติอย่างเหมาะสม มีพฤติกรรมที่สอดคล้องเหมาะสมกับสภาพแวดล้อม ส่วนคุณธรรมคือสภาวะคุณลักษณะที่เกี่ยวกับตัวเลือก ซึ่งวางอยู่ในวิธีการอ้างอิงกับเหตุผล สามารถสังเขปแนวคิดนี้ด้วยประโยคที่ว่า “คุณเป็นใคร ไม่ใช่คุณทำอะไร” อย่างไรก็ตาม อริสโตเติลกล่าวไว้ถึงมิตรภาพ (Friendship) ว่าเป็นคุณธรรมอย่างหนึ่ง เพราะมิตรคือตัวตนอื่นของเรา ถึงแม้เราจะมีอัตลักษณ์ร่วมกัน แต่มีจิตวิญญาณเดียวกัน มิตรภาพเปรียบเสมือนกระจก เนื่องด้วยการพัฒนาความรู้และคุณลักษณะของมนุษย์นั้นจำกัดและไม่สมบูรณ์ เพื่อนจึงเป็นเสมือนกระจกที่ทำการสะท้อนจิตวิญญาณของตัวตน เมื่อมนุษย์เป็นสิ่งมีชีวิตทางการเมือง ธรรมชาติของมนุษย์จึงดำรงชีวิตร่วมกับผู้อื่น ผู้ที่จะมีความสุขจึงต้องการเพื่อน ในทางตรงกันข้าม สังเขปคำถามทั้งท้ายแนวคิดมิตรภาพไว้ว่า “มิตรภาพทำให้เราทำในสิ่งผิดได้หรือไม่?” ชวนให้นึกถึงคำสำนวนไทยที่ว่า “คบคนพาลไปพาล คบบัณฑิตไปบัณฑิต” และสุภาษิต “คบคนเช่นใด ก็เป็นคนเช่นนั้นแล” อย่างไรก็ตาม ไม่ว่าเราจะอยู่ในสังคมใด สิ่งที่สำคัญกว่านั้นคือ การยึดหลักคุณธรรม (Integrity) ในการพิจารณาสิ่งใดก็ตาม ถ้ายึดถือต่อผลประโยชน์เฉพาะหน้า ซึ่งเป็นสิ่งดีต่อเราและคนอื่น ก็ควรจะทำต่อไป เพราะผลที่ตามมา ยังไม่ได้เกิดขึ้น ในทางตรงกันข้าม ถ้าสิ่งที่ทำจะส่งผลร้ายตามมา เราก็ไม่ควรที่จะทำเช่นนั้น ดังที่ อัลแบต์ กามูส์ (Albert Camus) กล่าวไว้ว่า “การยึดหลักคุณธรรมไม่ต้องการกฎเกณฑ์” (Dupré, 2013, p. 123) เพราะการยึดมั่นในหลักการต่อการทำในสิ่งที่ถูกต้องสมควรนั้น เป็นคุณธรรมที่มีลักษณะสากล

จริยธรรมนักการเมือง

ใน *คู่มือการศึกษาจริยธรรม สำหรับ นักเรียน นิสิต นักศึกษา นักบริหาร นักปกครองและประชาชนผู้สนใจทั่วไป* ได้กล่าวถึง จริยธรรมของรัฐมนตรียี่สี่อย่าง คือ ก) *ทุกขุปนูทัง* รู้จักบำบัดทุกข์ บำรุงสุขของประชาชน ข) *ธัมมกามตา* มุ่งความเป็นธรรมต่อสังคม ค) *สติ ปัญญา* มีสติคู่กับปัญญา ง) *อัตถการี* บำเพ็ญประโยชน์ต่อชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ และจริยธรรมของนายกรัฐมนตรีมีสี่อย่าง คือ ก) *จักขุมา* เป็นผู้เห็นการณ์ไกล ข) *ปฏิปทา* ว่องไวคล่องแคล่วในความคิดอ่านทันต่อเหตุการณ์ ค) *ทิวฐีสามัญญตา* ส่งเสริม สนับสนุนความสามัคคี มีทัศนคติตรงกัน และ ง) *มัชฌิมาปฏิปทา* ดำเนินสายกลาง ไม่เอียงซ้ายเอียงขวา (ไสว มาลาทอง, 2542, น. 222) ตามลำดับ

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต) อธิบายไว้ใน “รัฐศาสตร์แนวพุทธ เรื่องจริยธรรมนักการเมือง” ว่าต้องทำความเข้าใจความหมายของจริยธรรมเสียก่อน ซึ่งความหมายแบบตะวันตกเน้นไปที่พฤติกรรมทางสังคม แต่จริยธรรมในความหมายทางพระพุทธศาสนานั้น ได้แก่ การดำเนินชีวิต หรือ กระบวนการแห่งชีวิตที่ดำเนินไปทั้งหมด คือความเป็นอยู่ การแสดงออก ความรู้สึกนึกคิด และคุณสมบัติ

ต้งๆ ท้งจ้ดใจ ท้งปัญญ๑ ท้งพฤตคักรรณ ส๑หรั๑ จรยธรรมน๑กการเม๑อง ถ๑อว๑ต้งม๑จรยธรรมพ้๑นฐานส๑หรั๑ คนท้๑วไปอยู่แล้๑ว หมายถ๑ง การด๑ำเน๑นช๑ว๑ด ความร้๑ส๑กน๑กค๑ด จ้ดใจและส๑ต๑ปัญญ๑ ของผู้๑บร๑หารบ๑ำ๑นเม๑อง หรือเป็นผู้นำ๑ของประ๑ชาชน ท้๑จะพาประ๑เทศชาติบ๑ำ๑นเม๑องไปสู่๑ความเจร๑งองก๑งมและสัน๑ต๑สุข (พระพรหมคุณ๑การณ, 2557, น. 67) กล๑ว๑ได้๑ว๑ จรยธรรมมา๑ตรฐานของน๑กการเม๑องต้งม๑ไม่๑ขาดจรยธรรมพ้๑นฐานของ ชาวบ๑ำ๑น โดยเฉพาะ จักรวรร๑ด๑ว๑ตรห๑ำ๑ช๑อ และราช๑สังคห๑ต๑วุ๑ส๑ช๑อ ด๑งน้๑ (พระพรหมคุณ๑การณ, 2557, น. 76-77)

จ้ดจ๑งจ๑งจ๑ง หรือหน้า๑ที่๑ของผู้๑ปกครองท้๑ย๑งใหญ่ ท้๑เร๑ย๑ก๑ว๑จ้ดจ๑งจ๑ง ในความหมาย๑ของพุทธ ศ๑ส๑นา ซ๑งหมายถ๑ง ผู้๑ท้๑ม๑ความสามารถ๑ปกครองให้๑บ๑ำ๑นเม๑องดี๑โดย๑ไม่ต้องใช้๑อำนาจ๑บังคับ โดย๑ม๑ ก) ธรรม๑ธ๑ป๑โดย๑ เป็นผู้๑ถ๑ือธรรม๑เป็น๑ใหญ่ ย๑ดหลัก๑การ กฤ๑กต๑กา ความจ๑ริง ความถ๑ูกต้ง๑ ประ๑โยชน๑สุขท้๑นั้๑ของ ประ๑ชาชน เป็น๑หลัก๑เก๑ม๑ต๑ ข) ธรรม๑การ๑รก๑ชา จ้ดบ๑ำ๑จ๑ง ค้๑ม๑ครองร๑ก๑ชา ท้๑ชอบ๑ธรรม ให้๑แก่๑ประ๑ชาชนท้๑ทุก๑หมู่ เหล๑๑ ต๑ล๑ด๑จน๑ส๑ต๑ว๑ท้๑งท้๑หลาย ท้๑งส๑ต๑ว๑บ๑ก๑ส๑ต๑ว๑บ๑น๑ส๑ต๑ว๑น้๑ ค) ธรรม๑การ๑น๑เส๑ธ๑นา ป๑องก๑น ก๑ก๑ไข ก๑ำร๑บ ป๑ร๑บ๑ปร๑ม ไม่๑ให้๑ม๑การ๑กระทำ๑ท้๑ไม่๑ชอบ๑ธรรม ไม่๑เป็น๑ธรรม๑ ง) ธรรม๑น๑ประ๑ทาน จ้ด๑สร๑แบ่ง๑ป๑น๑แ๑ส๑ย๑ทรัพย์๑ส๑น๑เงิน๑ทอง ป๑จ๑จ๑ย๑ยัง๑ชีพ ให้๑ท้๑ว๑ถ๑ง๑แก่๑คน๑ท้๑ขาด๑แคล๑น๑ยาก๑ไร ให้๑เพียง๑พอ๑ท้๑จะ๑เป็น๑อยู่๑ได้๑ท้๑ว๑ก๑น และ จ) ๑ปร๑บ๑จ๑ฉ๑ว แ๑ส๑ง๑ปัญญ๑ ร้๑จ้ด๑ส๑อบ๑ถ๑าม เ๑้าหา๑ผู้๑รู้๑ผู้๑ทรง๑คุณ ค๑น๑คว๑ำ๑หา๑ความร้๑อยู่๑เสมอ และย๑ง ๑ ซ๑น

ราช๑สังคห๑ต๑วุ๑ส๑ช๑อ หลัก๑การ๑สง๑เคร๑าะ๑ห๑ประ๑ชาชน๑ของผู้๑ปกครอง ได้๑แก่ ก) ส๑ส๑สม๑ธ๑ ๑ปร๑ชา๑สามารถ๑น๑การ๑ บ๑ำ๑จ๑งพ๑ช๑พ๑น๑ธ๑ญ๑ธ๑า๑ร๑ ข) ๑ปร๑ส๑สม๑ธ๑ ๑ปร๑ชา๑สามารถ๑น๑การ๑ทะ๑น๑บ๑ำ๑จ๑ง๑ำ๑ราช๑การ ค) ส๑ม๑มา๑ป๑า๑ส๑ ๑ปร๑ชา๑สามารถ๑น๑การ๑ย๑ด๑เหน๑ย๑ว๑จ๑ใจ๑ประ๑ชาชน ในเร๑อง๑อา๑ชีพ โดย๑เฉพาะ๑ธุ๑ร๑ก๑การ๑ค๑ำ๑พา๑ณ๑ช๑ย๑ต๑ง ๑ ให้๑คน๑ม๑ี๑ทาง๑ ประ๑ก๑อบ๑อา๑ชีพ และ๑ได้๑รับ๑การ๑สง๑เสริม๑สน๑บ๑สน๑น และ ง) ๑ว๑ช๑เป๑ย๑ะ ความ๑สามารถ๑น๑การ๑พ๑ด๑จ๑า๑ป๑ร๑าศ๑ร๑ย๑ ส๑ร๑าง๑ ความร้๑รู้๑ความ๑เ๑้าใจ ร้๑จ้ด๑ส๑ื่อ๑สาร เพื่อ๑ให้๑ส๑ง๑ค๑ม๑หรือ๑คน๑ใน๑บ๑ำ๑นเม๑อง๑น้๑น๑เดิน๑หน้า๑ไป๑ด๑้วย๑ก๑น๑ได้๑ดี

ท้๑าย๑สุด๑น้๑ พระพรหม๑คุณ๑การณ (2557, น. 67-68) ได้๑อธิบาย๑ปัญญ๑า๑ท้๑รู้๑เ๑้าใจ๑จ๑ด๑หมาย๑ของ๑งาน๑ การ๑เม๑อง ๑ว๑สอง๑ระดับ๑ ก) ซ๑น๑แรก๑ จ๑ด๑หมาย๑ของ๑งาน๑การ๑เม๑อง๑ค๑ือ๑ การ๑บร๑ิหาร๑การ๑ปกครอง๑ หรือ๑การ๑ด๑ำ๑เน๑น๑ ก๑ิจ๑การ๑สา๑ธ๑าร๑ณ๑ต๑ง๑ๆ ท้๑เก๑ย๑ว๑ก๑กับ๑ประ๑เทศ๑ชาติ๑ให้๑ร๑ม๑เ๑น๑เป็น๑สุข ให้๑ประ๑ชาชน๑อยู่๑ดี๑ก๑น๑ดี๑เป็น๑ด๑น ข) ซ๑น๑ส๑ภาพ๑เอ๑ือ๑ ส๑บ๑เน๑อง๑มา๑จาก๑ การ๑บร๑ิหาร๑บ๑ำ๑นเม๑อง๑ให้๑สง๑บ๑สุข หรือ๑ให้๑ราช๑ฎ๑ร๑อยู่๑ดี๑ก๑น๑ดี๑น้๑น๑ ความ๑จ๑ริง๑ก้๑เพื่อ๑มา๑เป็น๑ส๑ภาพ๑เอ๑ือ๑ ให้๑แก่๑การ๑ก๑ำ๑ว๑ไป๑สู่๑จ๑ด๑หมาย๑ของ๑ช๑ว๑ดและ๑สังค๑ม๑ท้๑จะ๑ทำ๑การ๑ส๑ร๑าง๑สร๑ร๑ค๑ หมาย๑ความ๑ว๑ จ๑ด๑หมาย๑ของ๑การ๑เม๑อง๑ หรือ๑งาน๑การ๑เม๑อง๑น้๑น๑ ค๑ือ๑ เพื่อ๑ส๑ร๑าง๑ส๑ภาพ๑เอ๑ือ๑ท้๑จะ๑ช่วย๑ให้๑ช๑ว๑ดและ๑สังค๑ม๑พ้๑ฒ๑นา๑ไป๑สู่๑จ๑ด๑หมาย๑ของ๑มัน

ช๑อ๑เท๑จ๑จ๑ริง๑ของ๑ปัญ๑หา๑จาก๑ท้๑อง๑ถ๑น

ใน๑ส๑วน๑ช๑อ๑เท๑จ๑จ๑ริง๑น้๑ เป็น๑ช๑อ๑มูล๑ท้๑ได้๑จาก๑ภาค๑สน๑าม๑ตาม๑ท้๑ได้๑กล๑ว๑ไว้๑ใน๑ขอบ๑เขต๑เน๑ื่อ๑หา๑ข๑าง๑ด๑น โดย๑ผู้๑เขียน๑ใน๑ฐาน๑ะ๑ว๑ทยา๑การ๑กระ๑บ๑วน๑การ๑ ว๑าง๑บ๑ท๑บาท๑ตนเอง๑เป็น๑เพียง๑ผู้๑กระ๑ด๑น๑ อำ๑น๑วย๑การ๑และ๑ประ๑มวล๑ความ๑ เพื่อ๑น๑ำ๑เสนอ๑ช๑อ๑ค๑ิด๑เห็น๑ต๑ง ๑ๆ ท้๑มา๑จาก๑ชุมชน๑โดย๑แท้๑ ซ๑ง๑สามารถ๑จ้ด๑ช๑ด๑ช๑อ๑ค๑ิด๑เห็น๑ จ๑ำ๑น๑ก๑ประ๑เภท๑โดย๑ก๑ว๑าง๑ และ๑ได้๑ค้๑ด๑สร๑ร๑มา๑เสนอ๑ตาม๑หัว๑ช๑อ๑ข๑าง๑ล๑่าง๑ด๑ง๑ต๑ง๑ไป๑น้๑

1. นักการเมืองขาดจริยธรรมคุณธรรม เริ่มต้นจากการใช้เงินในการซื้อเสียง เพื่อให้ตนเองได้รับการเลือกตั้งเข้ามาเป็นนักการเมือง จากนั้น ก็แสวงหาผลประโยชน์ให้แก่ตนเองและพวกพ้อง ดังนี้

- นักการเมืองที่ไม่มีคุณธรรมจริยธรรม ถ้ามีผลประโยชน์เมื่อไหร่ นักการเมืองมีพรรคพวกมาก แบ่งปันผลประโยชน์ จัดสรรงบประมาณได้ ก็กลายเป็นเหมือนผู้มีอิทธิพลคนหนึ่ง

- นักการเมืองซื้อเสียงตั้งแต่ครั้งแรกแล้ว เข้าไปก็ต้องถอนทุนเป็นธรรมดา เกิดจากความที่อยากจะเป็น อยากจะได้ อยากจะมีมันก็ผิดไปเรื่อย

- การปกครองระบอบประชาธิปไตยของประเทศ ต้องมีนักการเมืองขึ้นมาเป็นผู้บริหารประเทศ และก็เป็นตัวแทนของชาวบ้านขึ้นไป ตั้งแต่รากหญ้าระดับล่างไปถึงระดับประเทศ นักการเมืองที่เรามองว่าดี หรือไม่ดี อยู่ที่การประพฤติปฏิบัติตัวของแต่ละนักการเมืองเป็นรายบุคคล ส่วนปัญหามากมายที่เกิดขึ้นในวันนี้ ความขัดแย้งอะไรต่าง ๆ ตั้งแต่ระดับชุมชนขึ้นไปเกิดจากนักการเมืองทั้งสิ้น

- คุณธรรมจริยธรรมของนักการเมืองสามารถดูได้ตั้งแต่ขั้นพื้นฐาน ตั้งแต่การลงสมัครรับเลือกตั้งมีการซื้อเสียงขายตัวให้แก่รายทุนทางการเมืองเมื่อซื้อเสียงแล้วก็ต้องเข้าไปดำเนินการเพื่อให้ได้ผลประโยชน์จากการลงทุนซื้อเสียงคืน

- ความขัดแย้งของปัญหาของประเทศไทยคือ การทุจริตคอร์รัปชัน เพราะมองว่าคนที่ทุจริตคอร์รัปชันคือ นักการเมือง การแก้ไขปัญหาคือดีที่สุดของประเทศไทยก็คือ ลดการทุจริตคอร์รัปชันโดยนักการเมือง

- ประเด็นที่ว่านักการเมืองขาดคุณธรรมจริยธรรม หากทางแก้ตรงนี้ก็ดีกว่า เพราะแน่นอนเข้าไปมันก็ต้องผลประโยชน์ ก็ต้องมีการคดโกงทุจริต แต่ปัญหามาก็ต้องแก้ไป คือให้ประชาชนเสวนา ประเด็นที่ว่านักการเมืองขาดคุณธรรมขาดจริยธรรม ต้องกำหนดให้แน่นอน ว่าขาดจริยธรรมแบบนี้ ว่าจะไปสาบานกับประชาชนแล้วว่าจะช่วยเหลือ แต่สุดท้ายไม่ช่วยเหลือ เกษตรกรเดือดร้อนมากทั่วประเทศ คือนักการเมืองหวังผลประโยชน์อยู่แล้ว ถ้าจะมีจริยธรรมมีคุณธรรม ก็คือกฎ หรือนโยบายก็ต้องทำให้ได้ ตามที่สัญญาต่อประชาชน

- ปัจจัยที่ทำให้ให้นักการเมืองขาดคุณธรรมจริยธรรม ก็คือเรื่องเงิน ทำให้นักการเมืองไขว่ไขว่ทั้งคุณธรรมไปกับเงิน ไปอยู่ที่อื่นที่มีเงิน แล้วก็ใช้เงินซื้อเสียง โดยไม่ใช่คุณธรรมและความดีหาเสียง ซึ่งความดีที่เรียนมาก็ไม่เอามาใช้ ก็เลยทำให้ประเทศเสื่อมความดีเสื่อมลงไป ก็เลยมีการทุจริตเกิดขึ้นมา เพราะทุกคนอยากได้ความร่ำรวย ทั้งความดี ทั้งคุณธรรมลงไป

- การทำงานของนักการเมืองจะต้องมีผลประโยชน์เข้ากับตัวเอง เวลาจะทำโครงการหรือทำงานสิ่งใด จะต้องมียุทธประโยชน์ และผลประโยชน์นั้นก็มาจากพวกพ้องญาติพี่น้อง ก็หวังประโยชน์ในการรับเหมาทำโครงการ ผู้รับเหมาคือในเครือญาติ ส่วนมากจะเป็นการ “ฮั้ว” กัน ประชาชนธรรมดาไม่มีสิทธิ์ที่จะไปทำงานได้ ซึ่งคุณธรรมของนักการเมือง ก็คือการแบ่งแยก แบ่งพวกแบ่งพ้อง คือ กลุ่มนี้ไม่ได้เลือกมาก็ต้องเอาไว้ทีหลัง กลุ่มนี้เป็นหัวคะแนนให้ ก็ต้องทำให้ก่อน

- จริยธรรมของนักการเมืองเป็นสิ่งสำคัญ นักการเมืองบางท่านขาดจริยธรรมในตัวเอง คือการทำงานไม่โปร่งใส เช่น การศึกษาสมัยนี้ในชุมชน แม้กระทั่งการสอบก็ยังมีทุจริต ซึ่งลูกหลานเราใน

ชนบท ที่จะสอบเข้าโรงเรียนดี ๆ ได้นั้นยากมาก และเรื่องการเข้าทำงาน เรียนจบ ถ้าไม่มีเส้นสายทางการเมืองประชาชนธรรมดาไม่ได้ทำงานดี ๆ ทำให้เกิดการแบ่งแยก

- นักการเมืองที่ขาดคุณธรรมได้ส่งผลถึงรากหญ้าชนบทก็คือ นักการเมืองที่ไม่มีคุณธรรมก็เอาสิ่งที่ไม่ดีไปปลุกฝังประชาชน บางครั้งประชาชนอยู่เป็นกลุ่มเป็นก้อน ได้นักการเมืองที่ไม่มีคุณธรรม ก็รับนโยบายที่ผิด ๆ ไป ทำให้ประชาชนที่เคยมีความสามัคคีในหมู่บ้าน มีการแบ่งพรรคแบ่งพวก ไม่มีความปรองดองเกิดความแตกแยกในหมู่บ้านและชุมชน อยากรู้อยากเห็นแบบแบ่งพรรคแบ่งพวกตามผลประโยชน์มากกว่า

- เรื่องคุณธรรมนักการเมือง ถ้าชาวบ้านมีปัญหาทางการเมืองก็จะได้ผลประโยชน์ อันนี้เป็นเรื่องปรกติ อย่างเช่นภัยธรรมชาติที่เกิดขึ้นมาเมื่อช่วงน้ำท่วม ช่วงนั้นนักการเมืองได้กอบโกยผลประโยชน์มากที่สุด เพราะว่าภัยธรรมชาตินี้จะแตะต้องไม่ได้ จะจับต้องไม่ได้มันผ่านแล้วผ่านเลย ความเสียหาย การเบิกจ่าย นักการเมืองบางที่เบิกเกินความจริง นำเงินมาใช้ มาเที่ยว เป็นประโยชน์ให้กับตัวเองซึ่งประชาชนไม่ได้รับผลประโยชน์เลย

2. ประชาชนมีความคาดหวังต่อนักการเมืองในฐานะตัวแทนของประชาชนในการบริหารจัดการชุมชน ด้วยหลักคุณธรรมจริยธรรมเพื่อนำพาความเจริญมาสู่ชุมชน

- ประชาชนผู้เลือกตั้งต้องการคนดีเข้าไปทำงาน สำหรับคุณสมบัตินักการเมืองที่ดี มีความซื่อสัตย์สุจริต ไม่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตัว เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมเป็นที่ตั้ง สิ่งสำคัญต้องมีความรู้ ในการเป็นผู้นำที่ดี สามารถนำสิ่งดี ๆ นำความคิด นำการกระทำ

- ส่วนนักการเมืองที่โกงกินยอมเป็นไปตามกรรม หนีความจริงไม่พ้น ฉะนั้น วันนี้ทำดีก็ต้องได้ดี คนทำชั่วต้องได้รับสิ่งตอบแทนไม่ช้าก็เร็ว “น้ำลดตอผุด” การแก้ปัญหา ต้องแก้ปัญหาตามหลักอริยสัจ 4 เรื่องกรรมทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว

- อยากรู้การเมืองเป็นการเมืองแบบบริสุทธิ์ ไม่ต้องมีการซื้อสิทธิ์ขายเสียง ไม่ต้องมีเงินค่าจ้างไปเลือกโดยสุจริตใจ เราจะได้รับคนดีเข้ามาทำหน้าที่อย่างถูกต้อง

- เมื่อเราไม่ศรัทธากับคน จึงพาลไปถึงระบบที่นำคนแบบนี้เข้ามา ดังนั้น นักการเมืองจะต้องทำหน้าที่เป็นแบบอย่างให้ชาวบ้านศรัทธาให้ได้ ทำความดี ไม่โกงกิน ชยัน ทำประโยชน์ให้แก่ส่วนร่วม

- นักการเมืองเป็นผู้ที่อาสาทำงานให้กับประเทศชาติ ต้องสร้างคุณธรรมจริยธรรมให้เกิดขึ้นกับตนเองเสียก่อน ต้องสำรวจตนเองเสียก่อน ว่ามีความพร้อมที่จะการบริหารปกครอง บริหารราชการต่าง ๆ ต้องเน้นธรรมาภิบาล คือต้องบริหารราชการโดยไม่มีอคติในหลักทางพุทธศาสนาถือว่าสำคัญ คนเราพอเป็นใหญ่เป็นโตแล้ว อย่ายึดถือ อคติคือความลำเอียงตามที่เรารู้ใจกัน ลำเอียงเพราะรัก ลำเอียงเพราะโลภ ลำเอียงเพราะโกรธ ลำเอียงเพราะกลัว คือพอเข้าไปทำงานใหญ่ ถ้ามีอคติแล้ว ปัญหาต่าง ๆ ก็จะเกิดขึ้น

- การที่จะไปเป็นผู้นำตั้งแต่ระดับท้องถิ่นจนกระทั่งระดับประเทศชาติ ต้องประกอบไปด้วยคุณธรรมจริยธรรม การพูดต้องออกมาจากใจจริง ทุกสิ่งทุกอย่างขอให้มาจากใจ เพราะคนเรามีหลักสำคัญอยู่ที่ใจเท่านั้น นักการเมืองโดยมากดีแต่พูด ถ้าใจไม่บริสุทธิ์แล้ว ขาดความบริสุทธิ์จากใจ ปราศจากอกุศลใด ๆ ทุกสิ่งทุกอย่างนั้นถ้าไม่มีความเคลือบแคลงในใจแล้ว มีศีลประจำใจแล้ว รับรองว่าทุกสิ่งทุกอย่างไปด้วยความราบรื่น

- ถ้าผู้บริหารมีผลประโยชน์แฝงอยู่ในใจงานจะสำเร็จได้ยาก คือความโลภเท่าไรก็ไม่พอ ติดอยู่เป็นนิสัย อันนี้บุคคลใดที่จะเป็นผู้นำ ถ้าหากว่ามีความโลภเพื่อผลประโยชน์ส่วนตนเป็นที่ตั้งแล้วขอให้พี่น้องประชาชนตระหนักในเรื่องนี้เป็นสิ่งสำคัญ

- นักการเมืองทั่วประเทศ ส่วนใหญ่จะนำเงินงบประมาณไปลงทุนในพื้นที่ที่ตัวเองได้รับเลือก ควรจะนำงบประมาณประเทศไปพัฒนาทั่วประเทศให้มันเท่าเทียมกัน สำหรับพื้นที่ที่ขาดแคลน อย่างสาธารณูปโภคน่าจะเป็นประโยชน์มากกว่า ไม่ว่าจะพรรคไหนก็แล้วแต่ มันควรจะลงทุนพื้นที่ หรือท้องที่ที่เราไม่ได้รับเลือกตั้งด้วย จะเป็นเรื่องที่ดีกว่าและได้ประโยชน์กับคนทั่วไปอีกด้วย

- นักการเมืองส่วนใหญ่พอเข้าสู่ตำแหน่ง จะหาซุ้ม หากลุ่ม เพื่อหวังอะไรก็แล้วแต่ ไม่อยากให้มาเป็นนักการเมืองเพื่อหวังประโยชน์ในกิจกรรมอาชีพของตนเอง อยากให้มาสู่การเมืองเพื่อหัวใจนักการเมือง โดยเฉพาะ ต้องเข้ามาเพื่อการเมืองโดยเฉพาะ ไม่ใช่เพื่อประโยชน์หรือมีหน้ามีตาในสังคม ในส่วนเรื่องการคอร์รัปชันนั้น “ยาก” ประเทศไทยเราอยู่ใน “สันดาน” แล้ว สันดานคนไทยก็ไม่หายในเรื่องคอร์รัปชันและการพนัน

- ต้องเข้าใจคำว่า “คุณธรรมกับจริยธรรม” ก่อน คุณธรรม “คุณ” แปลว่าประโยชน์ “ธรรม” แปลว่า คำสั่งสอน คนที่ประพฤติประโยชน์โดยสุจริตใจเรียกว่า คุณธรรม ส่วน “จริยะ” คือความประพฤติ “ธรรม” คือคำสั่งสอน คนที่มีความประพฤติอันดีงามเรียกว่า จริยธรรม กล่าวคือ คนที่มีประโยชน์ เรียกว่า มีคุณธรรม คนที่มีจริยธรรมก็คือคนที่มีมารยาทอันดีงาม

3. ประชาชนเองก็เป็นส่วนหนึ่งในกระบวนการของการเลือกตั้งที่มีชอบด้วยการขายสิทธิ์ และประชาชนเองต้องกล้าที่จะมีการตรวจสอบนักการเมือง กลายเป็นการสนับสนุนนักการเมืองทำการคอร์รัปชันโดยทางอ้อมอีกด้วย

- ไม่ใช่เพียงแต่นักการเมือง ประชาชนในประเทศไทยส่วนใหญ่ขาดคุณธรรมมากกว่า ถ้าคนข้างล่างไม่โกง ไม่รับเงินเขามา “กา” แล้วเขาจะได้เป็นนักการเมืองได้อย่างไร ต้องปลูกฝังคุณธรรมทั้งประเทศเพราะไม่ว่าใครดีหรือไม่ดี บอกว่านักการเมืองไม่ดี แต่ผู้ที่ทำหน้าที่ในการเลือกตั้งให้เข้าไปในรับตำแหน่งตรงนั้น ก็คือประชาชนทั้งหมดในประเทศไทย

- นักการเมืองที่ขาดคุณธรรมจริยธรรม เป็นเพราะเราได้ส่งเสริมเขา เมื่อลงทุนไปแล้ว ตั้งหลายล้าน ในวันข้างหน้ายอมถอนทุนคืน ดังนั้น ต้องแก้ที่พวกเราด้วย ต้องแก้ตั้งแต่ข้างล่าง อย่างบ้านเราเวลานักการเมืองมาแจกเงิน เด็กก็เห็นพ่อแม่รับ ตรงนี้ต้องแก้ตั้งแต่ระดับครอบครัว เพราะเด็กเห็นมาเป็นประจำก็เหมือนเป็นเรื่องธรรมดา ไม่ใช่เรื่องผิดบาปเหมือนเป็นเรื่องธรรมดาไปแล้ว เวลาจะแก้มันต้องแก้ระดับใหญ่ ต้องคุยกันทั้งประเทศ

- เราได้เงินรับทองเขามาหรือการสมัครรับเลือกตั้ง เช่น เริ่มต้นตั้งแต่ก้าวแรก กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน สมาชิก อบต. เมื่อ “เงินไม่มากก็ไม่เป็น” ของคนไทยสมัยนี้ เราต้องเดินตามนักการเมือง แล้วเราจะไปแก่นักการเมืองได้อย่างไร เพราะ อำนาจเงิน อำนาจอิทธิพล อยู่กับนักการเมืองทั้งนั้น

- นักการเมืองมาจากประชาชน ผู้นำควรจะมีคุณธรรมจริยธรรมที่สูงมาก แล้วก็พวกเราประชาชนที่เลือก ต้องมีหน้าที่ในการติดตามตรวจสอบด้วย ในการคัดเลือกคนเข้าไปทำงานเหมือนกัน ต้องเป็นคนที่มีชื่อเสียง มีอิทธิพล และสามารถเอื้อประโยชน์ ก็จะไปสนองกับระบบอุปถัมภ์เช่นกัน ตรงนี้เป็นประเด็น

สำคัญ ปัญหาเรื่องนี้มันมาจากประชาชน ถือเป็นพลเมืองที่รู้จักใช้สิทธิหน้าที่ของตัวเอง ทำอย่างไรเราจะเลือกคนที่มีวุฒิภาวะ มีความรู้ ความสามารถเข้าไปทำหน้าที่แทนเรา อยากรู้ให้กระตือรือร้นต่อมจริยธรรม นักการเมือง ให้มาก ๆ “ทำงานไม่ได้ ทำงานไม่ดี เอาแต่ทุจริต คอร์รัปชัน เอาประโยชน์เข้าตัวและพรรคพวก” ผลักดันให้ออกไป โดยใช้สื่อหลาย ๆ รูปแบบ ตัวเราเองด้วยต้องกล้า ถ้าไม่กล้าพูดก็ต้องปล่อยไปอย่างนี้ต่อไป

- นักการเมืองที่ไม่ดี เพราะไม่ทำตามนโยบายของตนเอง ฉะนั้น ขบวนการของพวกนักการเมืองทุกคน พูดอย่างไรก็ได้ให้ตัวเองได้ แต่ปัจจุบันที่ประเทศไทยเจริญไม่ได้ เพราะการโกงกินกันมาก คอร์รัปชันทั้งสิ้น ฉะนั้นตอนนี้ เราจะต้องปลูกจิตสำนึกนักการเมืองให้รู้จักตนเองให้ได้ พวกเราเบื้องล่างต้องสามัคคีกันทำอะไรเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน แต่พวกเราเบื้องล่างยังไม่สามัคคีกันเลย ถ้าเราสร้างความสามัคคีในชุมชนให้เกิดขึ้น แล้วสร้างพลังในตัวพวกเราให้เกิด จะไปทางไหนไปด้วยกัน จะทำอะไรทำด้วยกัน ไปกันทั้งประเทศ ให้ชาวบ้านรักพื้นที่ตัวเองมากกว่านี้ สร้างจิตสำนึกให้เยาวชนได้รักบ้านเกิด รักตัวเอง และรู้จักบทบาทหน้าที่ในการไปเลือกตั้งรุ่นต่อ ๆ ไปเราต้องสร้างจิตสำนึกให้เด็กรุ่นหลัง ต่อไปถ้าเราไม่รักประเทศไทยแล้วใครจะรัก เราต้องปลูกฝังจิตสำนึกให้ชาวบ้าน ชุมชน และเยาวชนให้มากยิ่งขึ้น

- ผู้ใดก็ตามที่คิดจะลงเล่นการเมือง มีความดีอย่างเดียว ช่วยเหลือตัวเองไม่ได้ ต้องมีพวกพ้อง ที่สำคัญต้องมีเงินเป็นล้านในกระเป๋า เหตุผลเพราะว่า ความดีซื้อใจคนไม่ได้ แม้แต่ญาติพี่น้อง “ถ้าประชาชนได้เงินอย่าไปว่าเขาเลย ที่เขาซื้อเสียงให้เขาซื้อไปเถอะ 4 ปีที่เขารอคอย เพราะธรรมเนียมนี้เกิดขึ้นมาในเมืองไทยนานแล้ว และจะไม่มีวันจบสิ้น มันก็จะเดินตามครรลองของมันไปเรื่อย ๆ

- ถ้าเกิดยังเลือกนักการเมืองที่ฉ้อราษฎร์บังหลวงที่ไม่มีคุณธรรมไม่มีจริยธรรมขึ้นไปบริหารบ้านเมืองบริหารประเทศชาติ ประเทศเราอยู่ไม่ได้แล้วก็จะแย่งลง ๆ สิ่งที่สำคัญที่สุดก็คือประชาชน ต้องตัดสินใจเองว่าคนใดที่เราเลือก แล้วไปเป็นตัวแทนของเรา ช่วยเหลือพี่น้องชาวบ้านเรา ช่วยประเทศชาติบางคนเวลาหาเสียงซื้อเสียงเราก็อำไปเลือก ถ้าเกิดทุกคนนิ่งเฉยถ้าเราเลือกเค้าเข้าไปอีก ก็คงช่วยอะไรไม่ได้ คงต้องตัวใครตัวมัน ทางเลือกของพวกเราคือพวกเราต้องช่วยกันดูว่าใครสมควรที่จะเป็นตัวแทนของเราในการบริหารประเทศชาติ

- นักการเมืองแต่ละคน แต่ละฝ่ายแข่งขันกันเพื่อแค่เอาชนะ ฉะนั้น มันก็มีผลประโยชน์ไปสู่ประชาชน ใช้ประชาชนเข้าเป็นฝ่ายร่วม เป็นเครื่องมือ ไม่ได้คิดถึงว่า ช้างหน้าจะเป็นอย่างไร ไม่ได้คิดว่าการที่ชักจูงประชาชนเข้าไปอยู่ฝ่ายนี้ๆ แล้วจะเกิดการทะเลาะกัน มันก็เป็นผลว่า คนในบ้านเมืองมาทะเลาะกันเองการเกิดขึ้นของมือบต่าง ๆ จะเกี่ยวข้องกับการที่นักการเมืองเป็นฝ่ายยุยงประชาชน เพียงแต่ว่าประชาชนรักฝ่ายไหนก็ไปเป็นฝ่ายนั้น หรือไม่ได้มองเห็นภาพลึก ๆ ของนักการเมืองแต่ละคนเป็นอย่างไร ตามความชอบส่วนนักการเมืองก็เป็นผู้ชักจูงให้ประชาชนทะเลาะกันเพื่อผลประโยชน์ของตนเอง

- ประชาชนต้องหันมาดูแลตัวเองก่อน เราเป็นผู้ปิดโอกาสหรือช่องทางให้คนที่ตั้งใจทำงานหมดโอกาสเสียเอง ด้วยความเห็นแก่ตัวของเรา เมื่อ “เงินไม่มา ก็กาไม่เป็น” เราเลือกแต่นักการเมืองรวย ๆ ถ้าไม่มีเงินหมดสิทธิ์เล่นการเมือง หรือว่าใครเอาเงินมาเราก็กินแล้วก็จัดไป ไม่ได้มองตัวบุคคลที่มาสมัครว่า จะตั้งใจมาทำงานให้เราหรือไม่ก็เลยเปิดโอกาสให้คนที่ไม่มีผลประโยชน์ หรือมีเงินทุนได้เป็นนักการเมือง แล้วไปแสวงหาผลประโยชน์

- เราเลือกนักการเมืองเพื่อเข้าไปเป็นตัวแทน หรือว่าเราเลือกเพื่อเงินเล็ก ๆ น้อย ๆ จากนักการเมือง แต่ส่วนมากจะเลือกเพื่อเงินเล็ก ๆ น้อย ๆ จากนักการเมือง เมื่อนักการเมืองให้คำตอบแทนคำพาหะนะ ก็เลือกไปตามพวกที่ให้เงินโดยไม่ได้พิจารณาถึงตัวนักการเมืองว่า เข้าไปแล้วจะช่วยเหลือเราได้เพียงใดนักการเมืองส่วนมากก็รับปากประชาชนไปเพื่อเอาตัวรอดให้ได้คะแนนเสียง นักการเมืองไม่ว่าจะมาจากพรรคไหน ขอให้เราเลือกไปที่ตัวบุคคล ให้เลือกคนที่คิดว่าจะเข้าไปเป็นตัวแทนของเราได้ ส่วนพรรคเป็นนโยบายของพรรค การมีพวกมากก็ไม่ใช่ว่าจะดีตลอดไป บางครั้งก็ลากพวกของตัวเองไปในทางที่ผิด ๆ

- เรื่องคุณธรรมต้องสร้างที่ประชาชน ในการซื้อสิทธิ์ขายเสียงเราก็เริ่มที่ประชาชน ผู้ที่มีเงิน ที่จะลงรับเลือกตั้งต่าง ๆ นำเงินมาแข่งกัน แม้กระทั่งผู้ใหญ่บ้าน เบอร์ 1 แจก 1,000 เบอร์ 2 แจก 2,000 ซึ่งชาวบ้าน อยู่ในหมู่บ้านเดียวกัน หมู่บ้านเล็ก ๆ ไม่กี่ร้อยหลังคาเรือน ก็รับทั้ง 3 เบอร์แข่ง 3 เบอร์ รับ 3 เบอร์ ถ้าประชาชนมีคุณธรรม มีความจริงใจไม่รับเงินจาก สส. จากนักการเมืองต่าง ๆ ก็จะทำให้ไม่มีการซื้อสิทธิ์ ขายเสียง แต่เรื่องนี้เป็นเรื่องที่แก้ยากมาก เพราะเป็นค่านิยมแล้ว ต้องสร้างคุณธรรมให้แก่ประชาชน ขึ้นไปถึงนักการเมือง

- เรื่องขายสิทธิ์ ขายเสียง ก็ขอให้พึงระลึกถึงตัวเอง เราจะดำเนินอย่างไร เราจะคิดอะไรอย่างไร ก็ขึ้นอยู่กับเราทั้งนั้น ไม่ว่าเราจะหยิบเงินเข้ามา ก็คือเงินมันไม่บริสุทธิ์ ก็คือให้ระลึกตัวเองเสมอว่าตัวเองทำอะไรอยู่ในส่วนของสาธารณสุข ก็เจอมากเหมือนกัน ในเรื่องการเงิน จะเข้ามาแทรกแซงตลอดเวลา ทุกอย่างจะไปอยู่ในส่วนของเทศบาลหมด ส่วนสาธารณสุขเป็นแค่องค์ประกอบ แต่ว่าในส่วนของตรงนั้นคือเรื่องโครงการเป็นส่วนหนึ่งของสาธารณสุข แต่เราต้องไปเขียนโครงการต้องไปขอเงินที่ อบต. หรือ เทศบาล ตรงนี้เหมือนเราไม่มีความสามารถในการใช้เงิน เราใช้ไม่ได้เต็มที่ เราใช้ทำประโยชน์ให้กับประชาชนในหมู่บ้าน เราได้ไม่เต็มที่ ก็จะมีมาแทรกแซงตลอดเวลา อันนี้เรื่องคุณธรรมจริยธรรม อยู่ที่แต่ละคน เราไม่สามารถไปบังคับให้เขามีคุณธรรมจริยธรรมได้

- ทุกปัญหาต้องแก้ไขที่ตัวเราเองก่อน เพราะก่อนที่เขาจะมาเป็นนักการเมือง ก็ต้องมาจากการเลือกตั้ง ถ้าเรามองว่าเขาดีเราก็เลือก ถ้าเราคิดว่าเขาไม่ดีเราก็ไม่เลือก ดังนั้น ทุกปัญหาถ้าจะเป็นทางออกมันต้องเริ่มที่ตัวเราเองก่อน

- “ไปเลือกตั้งวันนี้ได้คำตอบแทนเท่าไร” เลือกตั้งระดับท้องถิ่น ระดับ สส. สว. เราจะพูดกันลูกหลานก็ได้ยิน “วันนี้กินต้มไก่นะ ได้ค่าไปลงคะแนนมา” ถ้าเป็นไปได้ทางออกของเรา ทำอย่างไรประเทศไทยเราจะให้อำนาจกับองค์กรใดองค์กรหนึ่ง หรือตำแหน่งใดตำแหน่งหนึ่งที่สูงเกินไป จะมีใครส่วนไหนจะมาแบ่ง บันทอนอำนาจให้ไปคานอำนาจกันระหว่าง 2 ฝ่าย จะได้ไม่หนักฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง

4. พฤติกรรมของนักการเมืองเป็นแบบอย่างของเยาวชน

- การที่นักเรียนได้ดูตัวอย่างของนักการเมืองที่ทะเลาะกัน กล่าวคำไม่สุภาพในเวทีของสภา ซึ่งเป็นสถานที่สูงเป็นตัวอย่างที่ไม่ดีมาตลอด จิตสำนึกนักการเมืองยังเห็นแก่พรรคพวกเห็นแก่ประโยชน์ เห็นแก่ทำอย่างไรที่เราจะได้ตั้งคะแนน ตั้งมวลชนให้เชื่อฟัง หาแนวทางชนะการเลือกตั้ง เมื่อพิจารณาถึงการปลุกฝังเยาวชนแล้ว เห็นตัวอย่างที่ไม่ดีมาตลอด

- แบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ ส่วนของนักการเมืองกับผู้เลือกนักการเมืองเข้าไป ส่วนของนักการเมืองการจะไปแก้ไขคงจะเป็นเรื่อง “สาย” ที่แก้ไม่ได้แล้ว แต่มันต้องมี “มาตรการ” ไปควบคุมกำกับ

นักรการเมือง ส่วนมาตรการอะไรบ้าง เรื่องกฎหมายอะไรต่าง ๆ จะมีมาตรการอย่างไรก็อีกเรื่องหนึ่ง เราจะมีมาตรการควบคุม และ “สื่อ” สามารถช่วยได้คือจัดทำสารคดีเกี่ยวกับการสร้างสรรค์คุณธรรมสะท้อนจิตสำนึกนักรการเมืองได้ แต่สำหรับผู้เลือกคือประชาชน เยาวชนที่ต้องเป็นอนาคตของชาติต่อไปเราสามารถปลูกฝังให้ความรู้ได้ถ้าเป็นผู้นำชุมชน ถ้ามีความรู้สามารถสื่อให้กับบุคคลในชุมชน เด็ก เยาวชนสถานศึกษาต้องเข้าไปปลูกฝังเรื่องคุณธรรมจริยธรรม เรื่องประชาธิปไตยให้ประชาชน นักเรียน ได้รับรู้และใช้เป็นแนวปฏิบัติในโรงเรียน ก็จะเป็นส่วนหนึ่งในการเสริมสร้างความรู้ที่จะไปเลือกผู้แทน

- เริ่มแก้ตรงที่การศึกษา ตั้งแต่เด็กขึ้นไป ประถม มัธยม มหาวิทยาลัย ให้ประชาชนรู้ว่า คนที่ทำเช่นนั้น เป็นบุคคลทุจริต เป็นบุคคลที่โกงชาติ อย่าไปเลือก เวลานั้นเงินมาแจก อย่ารับ อย่าไปเลือก ยังไม่เป็นผู้แทนแต่เริ่มโกงแล้ว เข้าไปได้แล้วจะโกงขนาดไหน

- ความขัดแย้งมารากรากหญ้า มาตั้งแต่เด็กนักเรียน การเลือกประธานนักเรียนมันก็มีเหตุ การเลือกประธานนักเรียนมาจากไหน มาจากการเมืองใหญ่ เพราะเด็กดูสื่อ การเมืองใหญ่ในสภาก็ยังแตกแยกทางความคิด แล้ววิธีการก็ลอกเลียนกันมา ฉะนั้น วิธีการอย่างนี้ก็มาจากการแบ่งพรรคแบ่งพวก แล้วมันก็สืบทอดกันมา ตั้งแต่การเมืองใหญ่ ลงสู่การเมืองท้องถิ่น แล้วลงสู่รากหญ้าคือนักเรียน

5. นักรการเมืองกับปัญหาคอร์รัปชัน ที่เกี่ยวเนื่องไปกับข้าราชการครู เจ้าหน้าที่รัฐ และประชาชน

- นักรการเมืองปัจจุบันนี้เกิดจากการคอร์รัปชันเป็นส่วนใหญ่ ไม่ว่าจะเป็ระบบข้าราชการซึ่งมันต้องเริ่มต้นที่พ่อ ก่อที่แม่ แก่ที่ลูก ปลูกฝังที่ครูอาจารย์ถึงจะถูก ในระบบการศึกษาก็เหมือนกัน ระบบข้าราชการอะไรต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็หมอ เป็ตำรวจ เป็อะไรส่วนใหญ่ จะเป็ระบบนิทรศการโซว์ผลงานมากมายไปหมด ไม่ได้ปลูกฝังที่เด็กเหล่านั้น ยิ่งระบบข้าราชการครูด้วยแล้วก็จะมีการแข่งขันประกวดครูเสียส่วนใหญ่ มุ่งปลูกฝังความนิยมไปที่ตัวบุคคล

- ครูขาดคุณธรรมจริยธรรม เพราะเป็หน้าที่โดยตรงที่ต้องปลูกฝังให้กับนักเรียน แต่บางทีด้วยบริบทและสิ่งแวดล้อมของนักเรียน เราสอนไปอย่างหนึ่ง เขากลับไปบ้าน เขาไปเจออีกอย่าง เช่น “นักเรียนตั้งใจเรียน พ่อแม่ลำบากส่งเรามาเรียน” นักเรียนก็บอกว่า “ไม่เห็นเค้าลำบากเลย วัน ๆ ก็ตั้งวงเล่นไพ่ เวลาได้ ก็ใจดีซื้อขนมมาเลี้ยง กับข้าวเต็มบ้านเลย แต่เวลาเสีย ก็ตำหนุ” ในเรื่องของการเมืองการปกครอง ก็เช่นเดียวกัน เด็กกลับไปบ้าน เด็กเห็นพ่อแม่ ผู้ปกครอง เวลามีการเลือกตั้ง รับเงินมา รั้หมดเลย เบอร์โหนเท่าไร อย่งไร บัทรหาเสียงอะไรมาอย่งไร แล้วถามว่าเด็กรู้สึกลอย่งไร เด็กก็บอกว่าเป็เรื่องที่เห็นอยู่ประจำ เด็กรู้สึกว่ามันเป็เรื่องปกติ

- นักรการเมืองไม่มีคุณธรรม อำเภอด่าง ๆ เป็เมืองขึ้นของนักรการเมืองหมด เพราะฉะนั้นข้าราชการที่อยู่ในพื้นที่หรือผู้บริหารระดับอำเภอ เกิดไปขัดใจ ทำอะไรไม่ตามเป้า อันนี้ อาจจะโดนย้ายไปที่อื่น คนของเขาเข้ามาแทน แต่ว่าในเรืองฐานเสียง ประชาชนขาดอิสระในเรืองความคิดถูกนักรการเมืองครอบงำ แม้กระทั่งข้าราชการบางสวนก็ต้องไปเกื้อกูลกันถ้าไม่ตอบสนองความต้องการของนักรการเมือง ผลกระทบก็คือ “โดนย้าย”

- นักรการเมืองไปครอบงำข้าราชการประจำ จากตัวอย่าง ประชาชนในหมู่บ้านหากินไม่ได้ไม่สามารถใช้ทรัพยากรของหมู่บ้านอย่ง หนอง คลอง บึง ฯลฯ

- ความล้มเหลวของการศึกษา ความล้มเหลวของการปกครอง ความล้มเหลวของเศรษฐกิจ ความล้มเหลวของความมั่นคง ในประเทศไทยเรา ต้องหยุดการทุจริต ปัญหาทุกอย่างจบปัญหาทุกอย่างที่เกิด ทุกด้านล้วนแล้วแต่เกิดจากการทุจริต คำว่า “ทุจริต” หมายถึง ทุจริตกาย วาจา และใจ ถ้าหยุดความทุจริต โดยเฉพาะอย่างยิ่ง นักปกครองทุกคน ถ้าหยุดทุจริตได้ ปัญหาประเทศไทยก็จะหายไป

- ข้าราชการมีผลประโยชน์ เห็นแก่ผลประโยชน์ตรงนี้ เลยใช้อำนาจหน้าที่ไปปรับผลประโยชน์ ขาดจิตสำนึก ถ้าคนเป็นข้าราชการดี ถ้าคิดดีไม่ใช้อำนาจในทางที่ผิด คุณไม่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตัว ถ้าคุณทำหน้าที่ให้ดีที่สุด มันก็จะไม่มีการทุจริตคอร์รัปชันเกิดขึ้น

- มีเจ้าหน้าที่ของรัฐที่เกี่ยวกับประชาชนคนต่างด้าวเข้ามาเพื่อผลประโยชน์ เจ้าหน้าที่รับสินบน ด้านทำบัตรประชาชน นำคนต่างด้าวเข้ามาทั้งที่ไม่ได้แจ้งเกิด ไม่ได้เกิดในภูมิภานาประเทศ ถ้านักการเมืองนำต่างด้าวมา มีถือบัตรประชาชน ก็มีสิทธิเลือกตั้ง

- ข้าราชการจะโยกย้าย ยังต้องพึ่งนักการเมืองเข้ามาแทรกแซงไม่มีศักดิ์ศรีเหลือแล้ว

- นักการเมืองจะสร้างอิทธิพลในการคุ้มครอง เขาจะสร้างกลุ่มของเขากับข้าราชการ เจ้าหน้าที่รัฐ และนายทุน เพื่อไม่ให้คนอื่นมาแข่งเพิ่ม เหมือนกับว่า เป็นนักการเมืองต้องมีมุ้ง จับจองไว้แล้วใครมาอยู่มุ้งนี้ได้แน่นอน สส. หรือ อบต. หรือ อบจ. ขึ้นมาเป็นสายมาเลย เขาจะสร้างอิทธิพล ถ้าประชาธิปไตยจริง ๆ ถ้าเก่งจริง แน่จริง มีความรู้ดีจริง ประชาชนเลือกอยู่แล้ว ถ้าคุณทำผลงานให้เห็นประจักษ์ สมควรเมื่อไหร่ก็ได้เมื่อนั้น

6. นักการเมืองหน้าใหม่ เมื่อเข้ามาในระบบก็ทำตามกระแสของระบบการเมืองแบบเก่าเพื่อความอยู่รอด

- นักการเมืองทุกคนก่อนจะเข้ามา มีความตั้งใจในการทำงาน แต่ในเมื่อมาทำงานแล้วจากความคิดเดิมของนักการเมืองหลายๆ คนคือ ต้องมีอำนาจ ต้องใช้เงินในการทำงาน ซึ่งทำให้นักการเมืองรุ่นใหม่ๆ ที่เข้าไปต้องทำตาม ทำตามความคิดเดิม ๆ การที่นักการเมืองทุจริตคอร์รัปชัน อาจไม่ได้เกิดจากตัวเขาเอง อาจเกิดจากการตามกระแส ทำตามสังคมส่วนใหญ่

7. การแก้ปัญหาจะต้องปลุกฝังที่ยาวชนคนรุ่นต่อไปและต้องแก้ไขที่ตัวของเราเอง

- เราก็คงทราบนักการเมืองมีพฤติกรรมเป็นอย่างไร ส่วนใหญ่เราคงไปแก้ไขไม่ได้แล้ว ตรงนั้น ต้องแก้ที่ตัวเรา ต้องพยายามทำหน้าที่ของตนเองให้ดีที่สุด คือปลุกฝังกับเยาวชน ถ้ามีโอกาสไปถึงชุมชนต้องให้ความรู้กับชาวบ้านที่ต้องไปดำเนินการ นักการเมืองเริ่มต้นด้วยเจตนาที่ไม่บริสุทธิ์แล้ว ตั้งใจที่จะโกง นักการเมืองรุ่นเก่า ๆ ปลอ่ยให้ตายก่อน เราก็คงหวังเยาวชนรุ่นใหม่อนาคตข้างหน้า

8. กฎหมายไทยไร้ซึ่งคุณธรรมและความศักดิ์สิทธิ์ ไม่สามารถบังคับใช้และการที่ไม่เคารพกฎหมาย

- กฎหมายของคนไทยไม่ศักดิ์สิทธิ์ คำว่า “ขาดจริยธรรมคุณธรรม” ถ้าเกิดการที่คิดว่าทำผิดแล้วได้รับโทษแต่โทษยังไม่หนัก ก็อยากกลับไปทำผิดอีก อยากให้ประเทศไทยแก้ไขกฎหมายให้ศักดิ์สิทธิ์ มั่นคงเหมือนในต่างประเทศที่ทำกันอยู่

- เรื่องกฎหมาย เพราะทุกคนก็พยายามผลักดันกฎหมาย แต่กฎหมายนั้นไม่ได้อยู่ในจริยธรรมที่มั่นคงถาวร แล้วกระจายไปทุกสัดส่วน แต่เป็นสัดส่วนของผู้นำมาด้วยอำนาจ และทำให้การเดินทางของผู้มีอำนาจนั้นทะลุไป รัฐธรรมนูญที่แก้อยู่ทุกวันนี้ เกิดปัญหาข้อคิด ข้อขัดแย้งตามมาทันที

- การไม่เคารพกติกา ตั้งแต่ระดับท้องถิ่นขึ้นมาถึงแม้จะมีกรอบกติกาให้นักการเมืองเดิน แต่นักการเมืองไม่เดินไปตามกรอบกติกา มีช่องโหว่ให้นักการเมืองสามารถออกนอกเส้นทางตรงนี้ได้ กฎกติกาจริง ๆ ไม่ชัดเจน สิ่งที่ดีก็เป็นสิ่งที่ถูกได้ ตั้งแต่ทุจริตในการเลือกตั้ง แจกเงิน แจกอะไรต่าง ๆ การเลือกปฏิบัติต่อการใช้กฎกติกาทำให้เกิดความเหลื่อมล้ำ ความขัดแย้งที่เกิดขึ้น เพราะฉะนั้น กฎกติกาเป็นสิ่งสำคัญที่ผู้ปฏิบัติ ผู้ให้การจัดกติกาตรงนี้ให้มีความชัดเจนและกวัดขั้นกว่านี้ ความยุ่งยากต่าง ๆ ก็จะไม่เกิดขึ้น

- ขอให้แก้ไขเป็นระเบียบว่าด้วยการซื้อสิทธิ์ขายเสียง ผิดทั้งคนจ่าย ผิดทั้งคนรับ แล้วคนที่ไหนจะไปแจ้ง เพราะคนเขารับมาแล้ว จะแจ้ง เขาก็ผิดเอง ถ้าคนรับไปแจ้งว่าคนนี้มีหลักฐาน คนแจ้งไม่ผิดถึงจะไปแจ้ง ขอฝากกฎหมายเรื่องการซื้อสิทธิ์ขายเสียง

- ปัญหาทุจริตคอร์รัปชันของเมืองไทย เกี่ยวกับกฎหมายแก้ไปเรื่อย ๆ แต่ทำไมไม่เห็นมีทางแก้ได้นักการเมืองบอกว่าตรวจบัญชีทรัพย์สิน ตรวจทุกอย่างแต่เราก็ไม่เห็นแก้ เราไม่ต้องมองไกลว่า นักการเมืองว่ามีบัญชีทรัพย์สินเท่าไร เราก็พอจะรู้ว่าก่อนเข้ามามีทรัพย์สินไม่มากนัก แต่พอเข้ามาเขาก็ทำที่มหาทางแก้ได้ กฎหมายก็พยายามตราไปเรื่อย ๆ ไม่เห็นเป็นผลมีประโยชน์อะไร

พินิจจริยธรรมนักการเมือง

ตามคตอริสโตเติล จุดประสงค์ของการเมืองก็คือเพื่อปลูกฝังคุณลักษณะที่ดีและเพื่อสร้างแบบพลเมืองที่ดี การเมืองเป็นสิ่งที่เกี่ยวกับความสูงส่ง เกี่ยวกับการเรียนรู้ถึงการดำเนินชีวิตที่ดี เมื่อเป้าหมายของการเมืองคือชีวิตที่ดี เกียรติศักดิ์และตำแหน่งสูงสุดควรไปสู่ประชาชน ในขณะที่เดียวกัน ชีวิตที่มีศีลธรรมมีเป้าหมายคือความสุข แต่ความสุขไม่ได้หมายถึงการสร้างสมดุลให้มีสุขสำราญอยู่เหนือความเจ็บปวดให้มากที่สุดอย่างทีนักอรรถประโยชน์หมายถึง กล่าวคือ บุคคลที่มีคุณธรรมคือผู้ที่ได้รับความสุขและความเจ็บปวดจากการทำในสิ่งที่ถูกต้องควรทำ (Sandel, 2010, pp. 193-195) อย่างไรก็ตาม คุณธรรมและจริยธรรมทางการเมืองคือ ต้องมุ่งสู่ผลประโยชน์สาธารณะเป็นหลัก นักการเมืองในฐานะผู้เป็นตัวแทนจะต้องมีความกล้าหาญทางจริยธรรมและเลือกผลประโยชน์สาธารณะเป็นที่ตั้ง อีกทั้ง นักการเมืองจะต้องเป็นผู้ให้ความรู้แก่ประชาชน ว่าสิ่งใดที่เป็นประโยชน์ต่อกลุ่มคนบางกลุ่ม โดยต้องประนีประนอมและปรับข้อเรียกร้องของกลุ่มผลประโยชน์ ให้เป็นไปตามหลักการและสอดคล้องไปกับผลประโยชน์สาธารณะ

ขณะที่ ปัญหาสำคัญของการหาเหตุผลมาอธิบายห้วงข้อนักการเมืองขาดคุณธรรมจริยธรรม ถูกมองไปที่ตัวนักการเมืองที่เลว ชั่ว คอร์รัปชัน ซื้อเสียง มีอิทธิพล ฯลฯ ซึ่งก็เป็นสาเหตุหลักของปัญหาทางสังคมการเมือง โดยเฉพาะความขัดแย้ง หากแต่ว่า การพิจารณาปัญหานี้ เริ่มต้นด้วย การที่เราคาดหวังถึงนักการเมืองที่ดี ด้วยมโนทัศน์คุณธรรมจริยธรรมแบบศาสนา ที่จะต้องเป็นคนดีสร้างบุญละเว้นชั่ว มีทริโอดตบปะ ความละเอียดใจและเกรงกลัวในการทำชั่ว เพราะว่าจะเป็นการทำบาปกรรม ซึ่งการเป็นคนดีมี

คุณธรรมจริยธรรมกับความเป็นนักการเมืองในฐานะผู้แทน ที่ต้องตอบสนองต่อความต้องการประชาชนในพื้นที่ไม่ว่าจะโดยวิธีใด ก็ยังคงเป็นคนดีใช่หรือไม่ ถ้าหากชีวิตที่ดีก็คือการดำเนินชีวิตด้วยความสะดวกสบาย พรั่งพร้อมไปด้วยวัตถุไม่ว่าจะหามาด้วยวิธีการใดก็ตาม เมื่อนักการเมืองผู้แทนชุมชนได้แย่งชิงงบประมาณช่วงชิงอำนาจ เพื่อตอบสนองความพึงพอใจของประชาชนเชิงวัตถุ ก็ยังเป็นคนดีที่ได้รับการเลือกตั้งอยู่ต่อไป จะเห็นได้ว่า คุณธรรมจริยธรรมแบบศาสนาจะถูกนำมาใช้ในการอธิบายนักการเมืองที่เลว เนื่องจากไม่สามารถตอบสนองความต้องการได้แล้ว ยังหาประโยชน์กับอำนาจหน้าที่ที่ตนเองครอบครอง ในทางตรงกันข้าม นักการเมืองที่สามารถตอบสนองความต้องการประชาชนไม่ว่าด้วยวิธีการใดก็ตาม ถ้าหากประสบผลสำเร็จก็จะกลายมาเป็นนักการเมืองที่ดีทันที โดยที่ไม่ได้มีการนำมาตรฐานคุณธรรมจริยธรรมแบบศาสนา มาประเมินใช้ ดังนั้น ประเด็นคุณธรรมจริยธรรมจะถูกนำมาใช้เปรียบเทียบกับนักการเมืองที่ไม่สามารถตอบสนองความต้องการได้ตามสัญญาที่มีไว้กับประชาชนนั่นเอง

จากความข้างต้น สืบเนื่องมาสู่บริบททางสังคมการเมือง เมื่อประชาชนเรียกร้องให้นักการเมืองต้องมีคุณธรรมจริยธรรม ไม่ว่าจะด้วยการปลูกฝังค่านิยมประชาธิปไตยก็ดี จิตสำนึกแบบรวมหมู่ให้เห็นผลประโยชน์สาธารณะก็ดี แม้กระทั่งการหาระบบการตรวจสอบที่มีประสิทธิภาพก็ดี หากสิ่งที่ควรตระหนักก็คือ การถามย้อนกลับไปว่า นักการเมืองเป็นใครและมาจากไหน ก็ต้องมาจากประชาชนและก็เป็นประชาชนมาก่อนหน้าที่จะเข้ามาสู่การเมือง โดยเฉพาะการเมืองท้องถิ่นที่วางฐานอยู่ในชุมชน เมื่อเป็นดังนี้ ระบบการเมืองที่ประชาชนก่นด่าก็ไม่ต่างอะไรกับภาพสะท้อนของบริบทสังคมการเมืองของชุมชน ที่ทุกสิ่งอย่างสามารถประเมินค่าและซื้อขายแลกเปลี่ยนได้ด้วยเงินอย่างสมบูรณ์ในตัวของมันเอง (Sandel, 2012) ดังนั้น คุณลักษณะผู้แทนย่อมเป็นภาพตัวแทน (Representation) ของคนในชุมชนโดยส่วนใหญ่ ไม่ว่าจะด้วยข้ออ้างในการขายเสียง ว่าเป็นเครือญาติ พวกพ้อง กลัวบาป เกรงใจในอิทธิพล ฯลฯ ก็ตาม อาจดูเหมือนจะเป็นการลั่นหวังกที่จะปล่อยให้ปัญหาดังกล่าวสืบเนื่องต่อไปด้วยการรอให้นักการเมืองแบบนั้นหมดสิ้นไปตามอายุขัยอย่างที่ควร แล้วเฝ้าหวังถึงเยาวชนคนรุ่นต่อไปที่จะเข้ามาทดแทน ซึ่งมีความเป็นไปได้ยากที่คนรุ่นต่อมาจะปฏิบัติได้ไม่ต่างไปจากคนรุ่นที่แล้วไปเท่าใดนัก เมื่อบริบทสังคมการเมืองแห่งข้อเท็จจริงถูกบิดเบือนฉ้อฉลและความรู้ที่มีก็ย่อมต้องสับสนไปตามกัน อีกทั้ง แบบอย่างที่ดีอันพึงประสงค์ก็ไม่ได้ปรากฏให้ประจักษ์อย่างเป็นรูปธรรมอยู่มากนัก

ด้วยข้อเท็จจริงจากชุมชนท้องถิ่น ทำให้ทราบถึงการให้ความสำคัญต่อลักษณะที่เป็นตัวบุคคลของนักการเมือง กล่าวคือ นักการเมืองเป็นทั้งคุณและโทษอยู่ในบุคคลเดียวกันโดยขึ้นอยู่กับจริยธรรม คุณธรรม ส่วนบุคคลของนักการเมือง สังคมการเมืองของชุมชนได้ให้ความสำคัญอันเป็นเป้าหมายหลักไปที่นักการเมือง เมื่อเป็นเช่นนี้ ปัญหาและการพัฒนาชุมชนท้องถิ่นที่สะท้อนออกมาก็คือ จริยธรรมของนักการเมืองนั่นเอง ขณะเดียวกัน ประชาชนกลับมุ่งหวังและมองไปที่จริยธรรม คุณธรรมเชิงศาสนา ในการรับรู้และอธิบายถึงนักการเมืองที่ดีและเลวว่ามีลักษณะเป็นอย่างไร ซึ่งหากนำข้อเท็จจริงและข้อเสนอแนะมาพิจารณาผ่านกรอบแนวคิดเรื่องจริยธรรมนักการเมือง ก็ทราบได้ว่า เป็นการมองด้วยแนวคิดปรัชญาการเมืองตะวันตกแบบโบราณที่เชื่อในความยุติธรรมเป็นจุดเริ่มต้นของคุณธรรมไปโดยปริยาย

ในทางตรงกันข้าม ดูเหมือนปัญหาเกือบทั้งหมดจะมาจากนักการเมือง แต่ที่ต้องย้อนกลับไปขบคิด ว่านักการเมืองนั้นมาจากที่ใดและเป็นใคร คำตอบที่ได้สองมิติที่ซ่อนอยู่ในตัวของมันเองก็คือ นักการเมืองมาจากการเลือกตั้งเพื่อเป็นตัวแทนของประชาชน และ นักการเมืองก็คือประชาชนที่มีสถานะภาพ บทบาทอันเป็นตัวแทนของประชาชนในการทำหน้าที่บริหารปกครองตามอาณัติที่ได้บัญญัติไว้ กล่าวอีกนัยหนึ่ง จริยธรรมคุณธรรมของนักการเมืองตามข้อเท็จจริงและข้อเสนอแนะจากชุมชนท้องถิ่นนั้น ได้กลายมาเป็นข้อคิดย้อนกลับไปพิจารณาตัวของประชาชนเอง ว่ามีจริยธรรม คุณธรรมอย่างไรโดยตรงทันที จากประเด็นนี้ สามารถเข้าใจได้ว่า สังคมการเมืองได้สะท้อนคุณลักษณะของสังคมการเมืองนั้น ๆ ออกมาอย่างเห็นได้ชัด เมื่อนักการเมืองที่ดีคือผู้ที่ทำให้สมประโยชน์และความชอบธรรมที่เกิดขึ้น เป็นผลที่สืบเนื่องมาจากการตอบสนองผลประโยชน์ ดังนั้น คงไม่เป็นการกล่าวเกินเลยไปว่า พื้นฐานเบื้องต้นทางออกของปัญหาท้องถิ่นตามข้อเท็จจริงและข้อเสนอแนะทั้งหมดจึงอยู่ที่ประชาชนในชุมชนนั่นเอง

บทส่งท้าย

บทความนี้ได้นำข้อเท็จจริงจากการทำสนทนากลุ่ม นำโดยวิทยากรกระบวนการเพื่อให้ได้มาซึ่งข้อเท็จจริงจากรากหญ้าโดยแท้จริง จะเห็นได้ว่า คุณค่าภายใต้บริบทสังคมนวัตกรรมมีอิทธิพลกำหนดวิถีคิดและการดำเนินชีวิตแบบหนึ่ง ขณะเดียวกัน วัฒนธรรมการเมืองที่ดำรงอยู่ภายในบริบทดังกล่าวได้ผสมกลมกลืนกลายเป็นเหมือนสิ่งเดียวกัน ผู้เขียนในฐานะวิทยากรกระบวนการภาคสนามและในฐานะนักวิชาการที่ใช้แนวคิดทางตะวันออกและตะวันตกมานำเสนอประเด็นที่เป็นรากสาเหตุ ใคร่ส่งต่อให้ผู้อ่านพิจารณาในสิ่งที่บิดเบือนและเจือปนน้อยที่สุดเท่าที่จะน้อยได้ เพื่อความเข้าใจรากสาเหตุของปัญหาชุมชนท้องถิ่นด้วยมิติ สังคม วัฒนธรรมและการเมืองอย่างชัดเจน ลึกซึ้งและร่วมสมัย

เอกสารอ้างอิง

กิริติ บุญเจือ. (2551). *คู่มือจริยศาสตร์ตามหลักวิชาการสากล*. กรุงเทพฯ: ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาพลังแผ่นดินเชิงคุณธรรม.

คู่มือทศจาทาทางออกประเทศไทย (ฉบับวิทยากรกระบวนการ). จัดทำโดยคณะที่ปรึกษาทางวิชาการเพื่อการจัดทำเวทีประชาเสวนา, เมษายน 2556.

คู่มือทศจาทาทางออกประเทศไทย (ฉบับประชาชน). สืบค้นวันที่ 30 มิถุนายน 56 จาก <http://www.tangork-thailand.com/download.php>

คุษฎี วรธรรมคุษฎี. (2556ก). จริยธรรมของนักการเมือง: รากเหง้าของการพัฒนาชุมชน. เอกสารนำเสนอการบรรยายการประชุมวิชาการรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์แห่งชาติครั้งที่ 14 หัวข้อ “การสร้างประชาธิปไตยกับปัญหาความขัดแย้งทางสังคมและการเมืองในระดับชาติและระดับท้องถิ่น” วันที่ 27-28 พ.ย. 56 ณ อาคารเฉลิมพระเกียรติ 7 รอบพระชนมพรรษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธานี.

คุชฎี วรธรรมคุชฎี. (2556ช). "การเมืองของความรู้ตอน What is Enlightenment" หน้า 141-152.

ใน วารสารมหาวิทยาลัยเจ้าพระยา. ปีที่ 2 ฉบับที่ 1 (กรกฎาคม – ธันวาคม)

เดือน คำดี. (2545). *ศาสนศาสตร์*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต). (2546). *การพัฒนาที่ยั่งยืน*. พิมพ์ครั้งที่ 9. กรุงเทพฯ: มูลนิธิโกมลคีมทอง.

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต). (2557). "รัฐศาสตร์แนวพุทธ เรื่องจริยธรรมนักการเมือง" หน้า 66-67. ใน *หนังสือประจำปีงานเผยแผ่พระพุทธศาสนาเนื่องในวันมาฆบูชาประจำปีพระพุทธศักราช 2557*. วรเดช อมรรวิพัฒน์ (บก.). กรุงเทพฯ: คณะกรรมการจัดงานเผยแผ่พระพุทธศาสนาเนื่องในวันมาฆบูชาประจำปีพระพุทธศักราช 2557.

พระเมธีธรรมาภรณ์ (ประยูร ธรรมจิตโต). (2541). "ความสัมพันธ์ระหว่างจริยธรรม จริยศาสตร์ และจริยศึกษา" หน้า 87-101. ใน *ความรู้คู่คุณธรรม: รวบรวมบทความเกี่ยวกับคุณธรรม จริยธรรม และการศึกษา*. ไพฑูรย์ สีนลาร์ตัน บก. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ไสว มาลาทอง. (2542). *คู่มือการศึกษาจริยธรรม สำหรับ นักเรียน นิสิต นักศึกษา นักบริหาร นักปกครอง และประชาชนผู้สนใจทั่วไป*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์การศาสนา.

"15 ปัญหาประเทศไทย อะไรบ้าง ที่ "ยุ่งยาก" จนต้องพูดจาทางออก" ใน มติชนออนไลน์

สืบค้นวันที่ 28 พฤษภาคม 56 จาก

http://www.matichon.co.th/news_detail.php?newsid=1369713422&catid=03&catid=03

Alvesson, M. & Skoldberg, K. (2009). *Reflexive Methodology: New Vistas for Qualitative Research*. 2nd. London: Sage.

Aristotle. (1998). *Nicomachean Ethics*. D. P. Chase Trans. New York: Dover Thrift Editions.

Chamaz, K. (2006). *Constructing Grounded Theory: A Practical Guide through Qualitative Analysis*. London: Sage.

Dupré, B. (2013). *50 Ethics Ideas You Really Need to Know*. Quercus: London.

Sandel, M. (2012). *What Money Can't Buy: The Moral Limits of Markets*. New York: Farrar, Straus and Giroux.

Sandel, M. (2010). *Justice: What's the Right Thing to Do*. New York: Farrar, Straus and Giroux.